

Naročnina mesečno 12 Lir, za inozemstvo 20 Lir — redna letna 34 Lir, za inozemstvo 50 Lir. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate.

Podružnice: Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje Italijanskega in tujeje izvora: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redakcija, Amministratore: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Telefon 4001—4003.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Abbonamenti: Mese 12 Lire; Estero, mese 20 Lire, Edizione domenica, anno 34 Lire, Estero 50 Lire. C. C. P. Ljubljana 10.650 per gli abbonamenti; 10.349 per le inserzioni. Filiale: Novo mesto.

SCOVENECE

Naprej proti vzhodu

Komentarji o bliskovitem zavzetju Capuzza, Soluma in Halfaye — Velik odmev po svetu in vznemirjenje v Londonu, kjer kličejo krivce na odgovor

Vojno poročilo št. 759

Glavni Stan italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

Osne čete, ki pritiskajo na sovražnika, napredujejo nadalje proti vzhodu.

Berlin, 26. junija. AS. »Völkischer Beobachter« in drugi nemški listi z velikim veseljem poročajo o novih zmagovitih ofenzivah italijanskih in nemških čet v Severni Afriki, ki so že prodrele globoko v sovražnikovo ozemlje in zasedle Sidi el Barrani. Vsi, tudi sovražniki, so mislili, da bodo osne divizije po zasedbi Tobruka nekaj dni prekinile boj in počivale, toda italijanski in nemški vojaki so sovražnika neprestano zasledovali. Osnalatišča so le še 500 km oddaljena od Aleksandrije. Italijansko in nemško letalstvo bo vedelo dobro izkoristiti to prednost, zaključuje »Völk. Beobachter«.

Berlin, 26. junija. AS. Razlagajoč zmagovito napredovanje v severni Afriki daje berlinski tisk kar najtoplejšo zahvalo neustavljivemu zagonu italijansko-nemških čet. »DAZ« piše: »Ko so se zdaj potisnili na egiptovska tla, on-

stran tako osporavanih trdnjav na meji, morajo naši bojevniki v Afriki čuti kaj globoko zadoščenje. Sollum in Capuzzo sta namreč zares imeni legendarnega heroizma. Bolj kakor kdaj koli se ta trenutek povrača spomin na boj, ki so ga svoje čase prestopali branilci sedla pri Halfaji, ki so se med angleško ofenzivo v pretekli zimi, to je čez dva meseca, upirali na postojankah, ki jih je sovražnik že obkolil in s tem zadali angleški preskrbi odločilni udarec, ki je omogočil srečen razvoj italijansko-nemške protiofenzive. 19. januarja letos je nemško uradno vojno poročilo naznanjalo: »V severni Afriki se je udala šibka italijansko-nemška posadka na predelu pri Sollumu, ki je bila odrezana od vseh zvez in je izčrpala vse zaloge streliva ter živeža v junaškem odporu dolgih tednov.«

To so bili možje s prelaza pri Halfaji. In danes je malo dni zadostovalo, da ponesejo zmagovite zastave Osi po padcu Tobruka na egiptovska tla.

Neutrdujlive čete Osi so znova tolkle sovražnika, ne da bi mu dovolile, da bi se utrdil na meji. In tako docela pada v zaton angleška

nada, ki jo je izrazil včeraj »Daily Telegraph«, da bo umik potekal počasi in omogočil prihod ojačenj v četah in blagu. List »Daily Express« pa je bil izrazito črnogled ter je priznal, da je vojaški položaj Osi neskončno boljši kakor lani, zakaj Italijani in Nemci razpolagajo z vsaj dvojnimi števili čet, z najnovejšim orožjem ter z lažjo preskrbo.

Na nemškem pristojnem mestu so snoči glede vojnih nastopov v Egiptu poudarjali, da so čete Osi v komaj 72 urah prešle nad 200 km.

Zeneva, 26. junija. AS: »Courier de Geneve« piše, da je padec Tobruka globoko zadel angleško

javnost, ki zahteva odločne mere, da se kaj podobnega ne pripeti več. Celo pristojni angleški krogi so morali priznati, da so osne čete zmagale z veliko premočjo v ljudeh in gradivu. Na drugi strani pa ta švicarski list pripominja, da je za Singapurjem padec Tobruka najhujši udarec za Angleže, ki je zopet dokazal njihovo vojaško nesposobnost.

Bern, 26. junija. AS: Londonski dopisnik švicarskega lista »Tribune de Lausanne« piše, da so bile angleške čete že dvakrat pregnane iz Cirenajke in je mnenja, da so bili vzroki pri razvoju teh dogodkov naslednji:

1. angleškimi oddelkom ni uspelo obkoliti nasprotnih motoriziranih sil, ki so predrle angleško fronto;

2. os je dobila pomoč v ljudeh in gradivu iz Sicilije, in sicer v mnogo večji meri kakor so domnevali Angleži;

3. med veliko tankovsko bitko od 10. do 14. junija je osno poveljstvo znalo izvesti angleške oklepne sile z navideznimi umiki pred najmočnejše protitankovsko topništvo, ki jih je domala uničilo.

Zagreb, 26. junija. AS. Ves tukajšnji tisk z mastnimi črkami objavlja poročila agencije Stefani o prodornem nastopu proti ostankom osne angleške armade na libijsko-egiptovski meji. »Hrvatski narod« piše: Osvojitve Solluma, Halfaye, trdnjave Capuzzo ter Sidi el Barrani dokazuje požrtvovalnega duha italijanskih in nemških vojakov, ki navzle naporom, mukam in težavnemu ozemlju niso zgubili napadalnega duha in zanosa, marveč so povsod pognali sovražnika iz važnih postojank.

General Klopfer ujet

Lisbona, 26. junija. AS. Kakor pravi uradno angleško poročilo iz Kaira, so pri zasedbi Tobruka osne čete zajele generala Klopferja, poveljnika južnoafriške divizije in poveljnika tobruške trdnjave.

Nad 200 km v 72 urah

Berlin, 26. junija AS: Komentirajoč zmagoslavno napredovanje italijansko-nemških sil v Severni Afriki izraža berlinski tisk najtoplejšo pohvalo osnim četam. »Deutsche Allgemeine Zeitung« piše: Ob prodoru na egiptovsko ozemlje in onstran močnih obmejnih utrdb občutijo naše čete gotovo globoko zadoščenje. Sollum in Capuzzo sta imeni, ki spominjata na legendarno junaštvo. Bolj ko kdaj prej se spominjamo ob tem trenutku svojačasnih borb branilcev Halfajskega prelaza, ki so se v teku angleške ofenzive v pretekli zimi dva meseca upirali na položajih, ki jih je sovražnik že obkolil ter zadajali angleškemu oskrbovanju odločilni udarec, s čimer so se srečno razvile protiofenzivne italijansko-nemške operacije. Dne 19. januarja je nemško vojno poročilo javilo, da je v Severni Afriki kapitulirala majhna italijansko-nemška posadka na

področju Solluma, ki je bila odrezana od vseh zvez, potem ko je izčrpala vso municijo in živila in se dolge tedne junaško upirala. To so bili možje, ki so branili Halfajski prelaz, zdaj pa so poneli v nekaj dneh zmagovite zastave osi po padcu Tobruka na egiptovska tla. Neutrdujlive čete osi so ponovno potolke sovražnika, kateremu so preprečile, da se ni utrdil ob meji. Zašlo je upanje, ki ga je izrazil »Daily Telegraph«, da se angleške čete polagoma umikajo in da bodo zaradi tega ojačenja še pravčasno prišla. »Daily Express« je pisal bolj pesimistično in je priznal, da je strateški položaj osi mnogo boljši kot lani, kajti italijansko-nemške edince razpolagajo s silami, ki so dvakrat večje ter z najnovejšim orožjem in se tudi lažje oskrbujejo. S pristojnega vojaškega vira so opozorili na to, da so čete osi v komaj 72 urah prevalile nad 200 km.

Neprestani napadi pri Sebastopolu

Južno od Harkova je bila uničena velika sovjetska skupina - Zajetih je bilo 21.827 vojakov - V zadnjih 10 dneh je bilo sestreljenih 468 letal Pri napadu na Bremen so Angleži izgubili 58 bombnikov

Hitlerjev glavni stan, 26. junija: Nemško vrhovno poveljstvo objavlja:

Na vzhodnem delu utrjenega bojišča pri Sebastopolu so nemške in romunske čete po trdem boju na najtežavnejšem ozemlju zavzele več močno zgrajenih višinskih postojank.

Jugovzhodno od Harkova je obsejni napad nemških in romunskih čet, ki jih je podpiralo letalstvo, dovedel do obkolitve in uničenja sovražnih sil. V času za sovražnika posebno pogubonosnih bojev je bilo zajetih 21.827 vojakov, zaplenjenih ali uničenih pa 100 tankov, 250 topov ter velike količine orožja za pehoto, vozil in vojnih potrebščin vseh vrst.

V zaledju so na srednjem odseku čete nekega pehotnega bataljona vrgle sovražnika v krajevni boj in postojank ter so zavzele pri tem 118 bunkerjev in zajele velik plen. Sovražni protinapadi so se izjalovili.

Na bojišču pri Volhovu so bile obkoljene sovražne skupine v uspešnem napadu razdrobljene v posamezne skupine. Uničevanje teh skupin je v teku.

Pri oboroženem oglednem poletu je letalstvo v Finskem zalivu potopilo eno sovražno podmornico ter z bombami poškodovalo dve manjši tovorni ladji.

Nemško letalstvo je izvedlo nočne polte nad orožarne ob zgornji in srednji Volgi, kakor tudi na železniške proge v moskovskem predelu.

Od 12. do 22. junija je izgubilo sovjetsko letalstvo 468 letal in sicer v zračnih bojih 375, 63 jih je uničila protiletalska obramba, 9 kopirna vojska, ostala pa so bila pokončana na tleh. V istem času je bilo na vzhodnem bojišču izgubljenih 42 lastnih letal.

V Severni Afriki nemške in italijanske čete nadalje napadajo proti vzhodu.

Preteklo noč je angleško letalstvo izvedlo napade na več krajev na zahodni nemški obali ter na javne zgradbe, zlasti na mesto Bremen. Prebivalstvo je imelo izgube. Zažigalne bombe so poškodovale zlasti stanovanjske četrti. Nočni lovci, protiletalska obramba in mornariški topovi so sestrelili 58 napadajočih bombnikov. Nadporočnik Becker je dosegel svojo 25. nočno zmago.

Neka hrvaška lovka skupina pod vodstvom polkovnika Džala je dosegla na vzhodnem bojišču 50 letalsko zmago.

Neki topniški polk je pri ofenzivi v Severni Afriki od 26. maja do 18. junija dosegel naslednje uspehe: uničil je 205 sovražnih tankov, 16 oklepnih vozil sestrelil je 26 letal, uničil 38 topov, 33 strojinic, 21 protitankovskih topov, 6 topov pa je prisilil k molku, poškodoval je mnogo tovornih avtomobilov in mnoge tudi uničil, nadalje je uničil več bunkerjev ter onesposobil več nasprotnih opornih gnezd.

Berlin, 26. junija AS: Nemške čete so v bojih jugovzhodno od Harkova dosegle mesto Kupjansk. 21.827 vojakov je bilo zajetih, uničenih pa 100 tankov in 150 topov. Sporoča se tudi, da so nemške in romunske čete zasedle več utrjenih višin vzhodno od Sebastopola.

Berlin, 26. junija. AS. Iz vojaških virov se je izvedelo, da so angleški bombniki zadnjo noč napadli stanovanjske četrti po mestih v severni Nemčiji, zlasti v Bremenu. Med civilnim prebivalstvom so bile izgube; razdiralne in zažigalne bombe so uničile in poškodovale precejšnje število hiš. Po dosedanjih poročilih je bilo sestrelili 58 napadajočih bombnikov.

Berlin, 26. junija. AS. Nemško letalstvo je tudi včeraj napadalo Murmansk. Bojna in strmoglavna letala so osredotočila svoje napade na vojaške naprave v zalivu Kola. Hudo so bili zadeti različni trgovski parniki. Jasno se je videlo, da se je neki 4000 tonski parnik potopil, dva druga, še večja parnika, pa sta bila poškodovana. Druga nemška letala so bombardirala mesto in pristanišče Murmansk. Nemški lovci so sestrelili sedem ruskih letal.

Omejitev potniškega prometa v Angliji

Sisbona, 26. junija. AS. Iz Londona je prišlo poročilo, da je bilo angleško prebivalstvo snoči preko radia pozvano, naj se v poletju odpove dolgim potovanjem po železnicah. Londonski radio je zahteval, naj prebivalstvo po možnosti sploh ne potuje z vlaki.

Nesreča švedske ladje

Stockholm, 26. junija. AS. Švedski konzulat v Hamburgu poroča, da je švedska 9000 tonska ladja »Ceylon« zadel na mino v Severnem morju. Posadka je nepoškodovana, težko poškodovana ladja pa je prispela v neko nemško pristanišče.

Nesoglasja med Churchillom in Rooseveltom

Anglosaška voditelja sta se morala sestati, ker se njuni vojaški načrti ne strinjajo

Berlin, 26. junija. AS. Berlinski pristojni krogi sodijo o strategiji, ki sta jo po objavi ameriškega tiska sklenila Churchill in Roosevelt, da je zamotana, neizvedljiva in da je namenjena bolj javnemu mnenju kakor stvarnosti. Roosevelt in Churchill sta baje sklenila poslati ob ugodnem trenutku angleško-ameriško vojsko na eno ali dve bojišči, da bi zmanjšala pritisk na Sovjetsko Rusijo, nadalje sta sklenila poslati pomoč Kitajski, povečati pomoč Rusiji, zavreči nove velike japonske uspehe in tako naprej. Če je stvar taka, potem se ni treba čuditi, pravijo v Berlinu, ako zaključno poročilo o tem sestanku sporoča svetu, da sta soglasno sklenila čimprej premagati Nemce, Italijane in Japonce ter zmagati.

Resnico o tem sestanku pa je povedal neki ameriški list, ki je zelo odkritosrečno priznal:

Navzlic vsem špekulacijam na drugo fronto združeni narodi morajo predvsem misliti na »prvo fronto«, to je na resnično fronto, ki že obstaja. Bistveno vprašanje pa je naslednje: Med Churchillom in Rooseveltom vlada neednost, kateri vojaški akciji naj se da prednost. Očividno je, da je bilo to različno gledišče najgloblji vzrok za nenadni Churchillov prihod v Washington.

Carigrad, 26. junija. AS. »Cumhuriyet« se sprašuje, o čem sta govorila v Washingtonu Churchill in Roosevelt in se mu zdi zelo verjetno, da sta predvsem razpravljala o dogodkih na srednjem vzhodu. List omenja, da se je Churchill nahajal zadnjič v Washingtonu, ko je padel Singapur in sedaj, ko je padel Tobruk. Libijska fronta in Sredozemlje sta postala najnevarnejša od vsake druge angleške fronte.

Odgovor jugovhodne Evrope na rusko-angleške načrte

Monakovo, 26. junija AS: »Münchner Neueste Nachrichten« piše v svojem včerajšnjem uvodniku, kako so države jugovhodne Evrope odgovorile na rusko-angleške načrte. Pisec najprej popisuje položaj na ruski meji v začetku nemško-sovjetske vojne. Romunija je izgubila svoje vzhodne pokrajine in njene meje so bile v veliki nevarnosti, kajti sovjetski okopi so segali že notri v severno donavsko kotlino. Sovjetska Rusija je imela že nekaj postojank na Karpatih. Kakšna nevarnost je torej grozila Evropi, je kazalo veliko število sovjetskih divizij, osredotočenih pri Leopoliu in pripravljenih za vdor v madžarsko kotlino. Ta vdor bi predstavljal južni prijem, od severa, pa bi sovjetski prijem etisnil srednjo Evropo preko Finske ter Skandinavskega polotoka.

Kakor zgodovinska satira zveni dejstvo, da je Anglija pristala na sovjetske načrte v Sredozemlju in je tako zavrgla politiko, ki jo je vodila celo prejšnje stoletje. Kakor so pokazale nedvomna odkritja, je bila v sovjetskih načrtih predvidena povečana sovjelizacija Bolgarije, preko katere bi sovjetska Rusija prišla na Egejsko morje ter obkolila evropsko Turčijo in jo zasedla obenem z Beporjem in Dardanelami. Odgovor na te sovjetske načrte je dala Bolgarija, ki je še bolj zvesta Osi, potem pa Romunija in Madžarska, ki sta stopili v vojno proti boljševizmu. Ta vojna bo izbrisala stara nasprotstva med malimi državami, ker jih bo družila ideja, ki presega njihove meje in zahteva od njih skupen nastop. Da mora preteči nekaj časa, preden se zacelijo stare rane, je dokaz razmerje med Madžarsko in Romunijo. Stoletni

predsedki se ne morejo zbrisati v par mesecih in zato so omembe vredni dogodki, ki zblížujejo Bolgarijo, Romunijo, Turčijo in Madžarsko in ki že navezujejo Hrvaško na države jugovhodne Evrope.

Bolgarski notranji minister o Judih

Sofija, 26. junija. AS: Notranji minister Gabrovski je včeraj govoril pred sobranjem o zakonu, s katerim namerava urediti židovsko vprašanje in je dejal: »V Bolgariji že imamo nekaj protizidovskih zakonov, toda v praksi se je pokazalo, da imajo vsi ti zakoni vrzeli, skozi katere se židje lahko vsem zakonskim trdotam izmuznejo. Nato je Gabrovski predvsem poudaril protinardno delovanje židov. Nujno je potrebno, da jim naložimo omejitve ter jih preselimo v posebne dele in kraje in jim ne dovolimo živeti v nekaterih mestih.

Boji na Kitajskem

Tokio, 26. junija. AS. Govornik japonske vlade je povedal zastopnikom tujega tiska, da je Japonska ustanovila svoj konzulat v Casablanci in da sta dva uradnika že bila odpotovanja v Tanger.

Tokio, 26. junija. AS. Poročila iz provinc Sansi, Honan in Hopei vedo povedati, da so Japonci uničili neko komunistično oboroženo skupino, kakor tudi 24. Čangkajškovo armadno skupino, nato pa so prešli v napad proti 27. Čangkajškovi armadi, ki se je utaborila v okolici Linšvana v provinci Sansi. Boji potekajo ugodno za Japonce.

Tokio, 26. junija. AS. Kitajski vojni ujetniki so povedali, da je bilo pri bojih v provincah Čekiang in Čiangsi uničenih pet kitajskih divizij. Dve drugi kitajski diviziji sta izgubili polovico svojega vojaštva, 11 nadaljnjih sovražnih divizij, ki se jim je posrečilo ujeti japonskemu napadu, je zgubilo dve tretjini svojega moštva.

Bolgarski poslanik potuje v Tokio

Ankara, 26. junija. AS. Novi bolgarski poslanik na japonskem dvoru je odpotoval iz Ankare preko Sovjetske Rusije proti Tokiju.

Buenos Aires, 26. junija AS: Kapitan argentinskega parnika »Rio Gallegos«, ki je pripotoval iz Newyorka v Buenos Aires, je pripovedoval, da je 8. junija njegovo ladjo ustavila nemška podmornica 250 km vstran od Bermudov. Ko je poveljnik podmornice pregledal seznam potnikov, se mu je opravičil ter mu je ponudil buteljko vina in mu dovolil nadaljevati vožnjo.

Gospodarstvo

Vprašanje kruha v Evropi

Po nemških listih prinašamo naslednje podatke: Evropa je pred sedanjo vojno (brez sovjetske Rusije) proizvajala okoli 40 milij. ton pšenice, dočim je njena letna poraba znašala okoli 45 milij. ton. Evropska proizvodnja rži je približno pokrivala potrošnjo. Evropska proizvodnja koruze je znašala 14 milij. ton, potrošnja pa okoli 20 milij. ton. Poleg tega je Evropa proizvajala letno okoli 56 milij. krmil, dočim je znašala potreba 63 milijonov ton.

Toda vpoštevati je treba, da je med tem proizvodnja v Evropi znatno narasla. Najvažnejše pa je, da so sedaj pogledi Evrope naperjeni proti vzhodu, odkoder naj bi se dobivale velike količine živil. Zato pravi nemški tisk, da je sedaj vse odvisno od nemške organizatorne moči in sposobnosti. Nemške izkušnje in nemško delo bodo koristni za vso Evropo. V tem oziru se navaja: že lani so nemško vojsko v Rusiji spremljali vedno tudi gospodarski strokovnjaki, ki so že prevzeli upravo kolhozov in sovjazov. Prevzeli so tudi kmetijske stroje in traktorje, ki že tudi delajo. Uspelo je, da je bilo že lanske jeseni obdelano 30% zemlje in da se je pripravilo vse za spomladne posevke ne samo v Ukrajini, temveč tudi v baltskih državah ter v Belorusiji.

Da bi se razni posli razvijali hitreje, je bilo ustanovljeno posebno ministrstvo za vzhodne kraje, kateremu načeljuje Alfred Rosenberg. Njegovo prvo dejanje je bila ukinitve onih ustanov, ki so ukinjale zasebno lastnino. Namesto izenačevanja se uvaja individualistični družabni red. Polagoma se upostavlja zasebna iniciativa, kar bo nagrada onim, ki so pridni in sposobni. Namen je povečati proizvodnjo. Vzhodni kraji so zelo različni. V baltskih državah je zelo razvita živinoreja, Ukrajina pa je predvsem žitnica. Nad 70% vsega ukrajinskega prebivalstva je zaposlenega v kmetijstvu.

Z vsega sveta

Francija

Francoški predsednik vlade Laval je prišel v Pariz in je takoj po svojem prihodu imel dolg razgovor z nemškim veleposlanikom Abetzem. Nato je sprejel francoskega predstavnika v zasedeni Franciji de Brinona.

Finska

Finski parlament je sprejel zakonski načrt, ki določa, da se starostna meja za volilno pravico skrajšuje od 24. na 21. leto.

Finska vlada je v parlamentu vložila predlog, ki uvaža 17 novih davčnin.

Prvič v finski zgodovini je bil imenovan finski poslanik pri Sv. stolici. Na to mesto je bil imenovan eden najposposnejših finskih diplomatov Gruppenberg.

Turčija

Turško zunanje ministrstvo je objavilo odločno izjavo, v kateri pravi, da ni prejelo nobenega uradnega poročila o tem, da sta bila v Samari aretirana dva uradnika turške veleposlaništva. Poudarjajo, da je ta odločna izjava turške vlade zelo značilna.

Brazilijska

Ob vsej brazilski obali vlada silen mraz. Na morju divjajo že nekaj dni hudi viharji. Mraz je že napravil mnogo škode na zimskih posetvah. V južni Braziliji že nekaj dni sneži.

Argentina

Argentinska vlada je objavila posebne ukrepe o tem, pod kakšnimi pogoji se smejo v argentinskih ladjedelnicah popravljati tuje ladje. Vlada določa, da sme argentinska ladjedelnica sprejeti v popravilo tujo ladjo samo tedaj, če se poprej obveže, da bo državi v šestih mesecih nudila isto količino gradiva, kakor ga je imela tedaj, ko je naročila sprejela.

Švedska

Na Švedskem so že bolj omejili prodajo mesa. Vsaka oseba ima tedensko pravico na 157 gramov mesa. Mesne jedi se ne bodo smele prodajati ali ob ponedeljkih in četrčkih, ali ob torkih in petkih.

Bolgarija

Za prvega podpredsednika bolgarskega sobranja je bil izvoljen poslanec Peter Kjossevanov, brat bivšega predsednika bolgarske vlade Jurija Kjossevanova.

Danska

Danski kralj je bolan in bo moral biti operiran v neki kliniki v Kopenhagenu. Kralj bo leha na žolčnih kamnih. Pričakujejo, da bo vladar mogel prenehati to operacijo zaradi trdne telesne konstitucije.

Njive tvorijo v Ukrajini 83% vse obdelovanja vredne zemlje, od tega je 70% posejano z različnimi žitaricami. Delež obdelovanja vredne kmetijske zemlje znaša v Ukrajini 82%, dočim je v Nemčiji samo 61%. Toda hektarski donosi v Ukrajini znatno zaostajajo za nemškimi hektarskimi donosi, čeprav je ukrajinska zemlja bolj plodna, katere skoro ni treba gnojiti. Ozmumna pšenica daje v Nemčiji na ha 23,5 stota, v Ukrajini 14,3, rži v Nemčiji 17,4, v Ukrajini 12 in ječmen v Nemčiji 22,1, v Ukrajini 12,6 stota na ha. V teku let je možno računati na podvojitev donosa v Ukrajini.

Leta 1938 je bilo v Ukrajini posejanih z žitom 17 milij. ha, od tega 7,4 milij. ha pšenice, 3,1 milij. ha rži in 2,8 milij. ha ječmena. Krmilne rastline itd. zavzemajo 11% obdelovalne zemlje, krompir nad 7% (ali 20% vse površine posejane s krompirjem v Rusiji). Velike so tudi oljarice, v Ukrajini je raslo 31% ruske soje in drugih oljnatih rastlin. Dve tretjine ruske sladkorne pese je dala Ukrajina. Bombaž je bil proizvajan na 229.000 ha, Ukrajina more z jugovzhodno Evropo in Italijo pokriti vso evropsko potrebo. Ukrajina je nadalje imela 15% vseh goved Rusije t. j. 7,7 milij. krmadov in 30% vseh svinj v Rusiji t. j. 7,7 milij. kom. V Ukrajini je odpadlo na 1 prebivalca 113 ha zemlje, ki se da obdelati, v Nemčiji 31 ha, v Franciji 60 ha. Francija bi lahko proizvajala 4 milij. ton pšenice več kot je proizvajala sedaj.

Kmetijstvo baltskih držav je srečno dopolnilo ukrajinskega kmetijstva. Zlasti je važen v teh državah lan. Baltske države so danes s 6 milij. ljudi slabo naseljene. Vsekakor se bi dali v teh državah pridelki ogromno povečati.

Sporazum med Srbsko in Hrvatsko narodno banko

Srbska narodna banka sporoča, da je prišlo do sporazuma med njo in Hrvatsko državno banko glede plačila obveznosti, ki so nastale pred 11. aprilom lanskega leta. Srbski dolžniki morajo stare blagovne dolgeve plačati s pologom dinarjev na dinarski likvidacijski račun A in poravnati stare obveznosti, ki niso nastale iz blagovnih poslov s pologom dinarjev na dinarski likvidacijski račun

B, oba računa se glasi na ime Hrvatske državne banke. Istotako bodo postopali hrvatski dolžniki na Hrvatskem, ki bodo ravnotako plačevali svoje obveznosti na račun A in B v Zagrebu v korist Srbske narodne banke. Izplačila se bodo potem v Beogradu in Zagrebu vršila po kronološkem redu.

Preračunski tečaj je 100 kun 100 din. Obveznosti na nedinarško veljavo se bodo preračunale po srednjem berlinskem tečaju. Za obveznosti iz blagovnega prometa veljajo: obveznosti za blagovne dobave pred 10. aprilom ter za upravičene in normalne postranske stroške v zvezi s tem, za predplačila blaga, ki so bila izvršena pred 110. aprilom, za oplemenjevalne in izboljševalne stroške ter za plačila v sporazumu z obema bankama. Vse ostale obveznosti je smatrati za neblagovne. Za uraditev vseh teh obveznosti je določen rok do 31. decembra 1942. Osebe in družbe, ki stanujejo v Srbiji, pa hočejo upnikom plačati obveznosti, nastale do 10. junija se morajo obrniti s posebno prošnjo na Srbsko narodno banko. Srbski upniki bodo pozvali svoje dolžnike na Hrvatskem, naj plačajo svoje dolgeve na določen način.

Dodatne živilske karte za vajence v grabdeni stroki. Pokrajinski prehranjevalni zavod je dovolil za vajence stavbene stroke (zidarje, tesarje itd.) tisto količino racionaliziranih živil, kakor jih dobivajo odrasli težaki te stroke. V primeru, da vrše vajenci isto delo kot ostali težaki. Tozadevno naj se interese obračajo na občinske prehranjevalne urade. Vajenci, ki že imajo dodatne živilske karte, seveda ne pridejo v poštev.

Cene enotnih dvokoles. Ministrstvo za korporacije ponovno opozarja, da smejo znašati cene enotnih dvokoles nove proizvodnje samo: 750 lir za moške in ženske, 900 lir športni tip za moške in ženske ter 620 lir za bicikle za dečke in deklice. Za tričikle za prevoz blaga so tudi določene najvišje cene, ki gredo od 1200 do 2800 lir glede na nosilnost prevoznega sredstva.

Novo ministrstvo v Srbiji. Objavljena je uredba o ustanovitvi in delokrugu ministrstva za promet. Med drugim bo to ministrstvo vodilo železniško upravo in rečno plovbo. Imelo bo tudi poseben inozemski odsek.

Vojne riziko premije za pomorske prevoze so morali Američani in Angličani zaradi naraščajoče nevarnosti ponovno dvigniti.

Zagreb v očeh madžarskega časnika

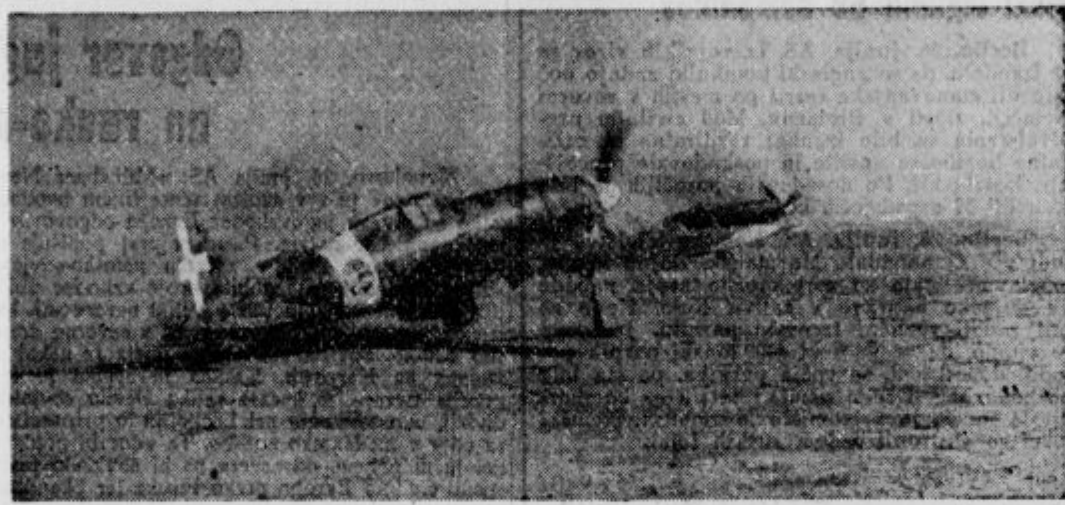
Madžarski časnik Aladar v. Simonffy se je pred kratkim mudil v hrvatski prestolnici. Svoje vtise z Zagreba popisuje zdej v članku, ki ga je objavil te dni »Pester Lloyd«.

Madžarski časnikar predvsem poudarja, da pomeni za vsakega inozemca, ki pride prvič v Zagreb, to mesto veliko presenečenje. Prvi vtis, ki ga dobi človek je ta, da je mesto bogato, lepo, solidno in v katerem so imeli mestni očetje stalno pred očmi previden razvoj mesta. Sikroke ceste in drevesni nasadi dajejo mestu posebno prijeten čar. Od značilnih vtisov, ki si jih je omenjeni madžarski časnikar nabral s sprehoda po zagrebških ulicah, je bil prvi ta, da je povsod videl mnogo lepih ljudi. Predvsem ženski spol prav nič ne zaostaja za sliko, ki jo dobiš na ulici v madžarski prestolnici. Takoj za lepoto zagrebškega nežnega spola, so vzbudile pozornost v madžarskem časnikarju cene raznega blaga v izložbah. Po pisanju Simonffyja so te cene res visoke. Tako stane na pr. moški klobuk 598 do 626 kun, kravate so po 180, 200 in 230 kun, rokavice 285 do 369 kun, blago za moške obleke (čista volna) po 500, 600, 1500 in 1600 kun, moški čevlji pa od 695 do 1030,

nizki čevlji od 135 do 885 kun, ženski čevlji od 160 do 780 kun, moška obleka po meri pa od 2000 do 3000 kun.

Na vsestransko borbo proti komunizmu so madžarskega časnikarja opozorili povsod tudi veliki lepaki z napisom: »Smrt komunizmu«. Po posameznih izložbah so hrvatske zastave in gesla, ki poveljujejo hrvatsko neodvisnost. Povsod čutiš močno voljo po lastnem življenju. Veder optimizem je razlit nad tem mestom, kakor malokje drugje. V Zagrebu je omenjeni madžarski časnikar naletel samo na dva črnogleda. Enega na Medveščaku, drugega pa v ulici Petra Preradovića. Črnogleda imenuje madžarski časnikar najemnika dveh lokalov v omenjenih ulicah, ki imata še vedno od lanskega leta izložbena okna prepleljena s papirnatimi trakovi za primer letalskega napada.

Hrvatsko-madžarski plačilni sporazum. Med hrvatsko državno banko ter Madžarsko narodno banko je bil sklenjen te dni dogovor, po katerem bo hrvatski izvoz na Madžarsko plačevan s kreditnimi pišmi.

Eskadra italijanskih lovskih letal na nekem letališču v Marmariki.

Kronika diplomatskih zgodb in spletk:

DUNAJSKI KONGRES

Ko se je Napoleon zapletel v vojno v Španiji in nato v Rusiji, se je v zatišju veselil propadanja svojega nasprotnika. Višek njegove politične kariere je slavn razgovor, ki ga je leta 1813 imel z Napoleonom v Dresdenu v palači Marolini. Bil je hladen in neusmiljen in je izjavil cesarju, da je izgubljen, če ne sprejme zavzeznih pogojev. Med razgovorom mu je skušal vreči rešilno biljko in pozneje je princesi Bagration izjavil, da je to storil zaradi tega, ker je vedel, kako hudi bodo spori za Napoleonovo zapuščino in zato ga je hotel »rešiti«. Toda Napoleon je odbil Metternichove blagohotnosti ter se silovito ujezil. Med pogovorom je treščil ob tla svoj klobuk, Metternich pa ga ni maral nič pobrati. Ko je odhajal, je avstrijski minister rekel francoskemu cesarju: »Velik častstvo, vi ste izgubljeni. Ko sem prihajal semkam, sem to slutil. Sedaj, ko odhajam, pa sem o tem prepričan.«

To so bile proroške besede. Metternich ni bil samo svetovnjak in ženskar, ampak tudi državnik, ki zna govoriti odsekan. Najmočnejši je govoril najslabšem. Mirno je preračunal razdaljo poti, ki vodi Napoleona v propad. V tem trenutku se je spustil v odkrito vojno z Napoleonom. V bitki pri Lipskem je bil Napoleon resnično izgubljen. Cesar Franc je Metternicha povabil za kneza. Toda kmalu si je moral očitati, da ni storil prav, da je pustil, da so Napoleona preveč premagali. Ko je izginjala Napoleonova oblast, se je na obzorju pojavljali drugi oblastneži — ruski car. Tega carja pa je Metternich mrzil. Še enkrat je hotel rešiti Napoleona. Rešiti Napoleona pa je pomenilo zanj: premaganega nasprotnika še bolj ponižati in ga posaditi na prestol francoske ustavne monarhije. V tej ustavni monarhiji bi bila Napoleonu odvzeta sleherna pravica lastne pobude. Napoleon pa se s tem ne bi mogel pomiriti in če bi na to tudi pristal, besede ne bi mogel držati. Kar se je zgodilo po letu 1815, to ugotovitev samo potrjuje.

Pri teh reševalnih poskusih pa je Metternich mogoče tudi mislil

na bitje, ki ga je tako kruto žrtvoval državnim koristim — na Marijo Luizo. Ta hladni politični računar je bil tudi zelo čuvstven človek, vendar pa tudi v teh redkih trenutkih slabosti in oklevanja ni spreminjal svoje splošne politike. Vendar pa je bilo vse že prepozno: zavezniki so vdrli v Pariz in Napoleon se je moral odpovedati prestolu. Metternich je mogel doseči samo to, da so bili mirovni pogoji čim bolj mili. Ko je izbral Napoleonu Elbo za bivališče, se ni bal poskusa, da bi se Napoleon zopet vrnil v Francijo, ali pa bi prebrazil svoje žene. Šele pozneje, ko je ugotovil, da z Napoleonom ni več mogoče imeti nobenih računov, se je predal hladnemu machiavelizmu in mu odvzel zadnjo oporo, zadnje upanje: ljubezen Marije Luize.

Vendar pa je moral najprej misliti na to, kaj naj napravi s kongresom, ki se je zbral na Dunaju. Menil je, da mora kongres odobriti in sprejeti vse tisto, kar je sklenilo četvero držav: Avstrija, Rusija, Anglija in Prusija. Izključiti pa bi bilo treba sleherno nevarnost gospodarske premoči, Avstrija mora dobiti vso nadoblast nad tistim, kar ni bilo last nikogar — nad Italijo.

V italijanskem vprašanju pa se je zmotil, ker ni vedel, kaj pomeni duh upornosti, ki vodi ljudstvo v borbi za pravico. Ni račun na to, da bodo zatirani narodi zahtevali pravico zase.

Zmotil se je tudi, ko je mislil, da lahko mirno izključi Francijo iz okvira vodilnih evropskih držav in je menil, da bo Talleyrand na kongresu zastopal samo osebne koristi kralja Ludvika XVIII. Toda kmalu je lahko uvidel, da francoski pooblaščenec ni bil tega mnenja. Ko je Talleyrand v imenu držav podpisal pariške pogodbe proti temu protestiral, se mu je to v celoti posrečilo. Talleyrand se je k mizi kongresa vsedel kot popolnoma enakopraven član. Premagana Francija ne bi imela pravice na to mesto, toda to mesto si je vzel Talleyrand sam.

Talleyrand! Nikdo ni bil bolj obrekan in bolj osovražen. Nikdo pa mu ni mogel odreči genijalnosti, razumskega bogastva, okusa in nastopanja, ki je bil sicer odvratno, vendar sprejemljivo zaradi splošnih koristi in okoliščin.

Klienli so ga z največjo propalno toletajac; bil je največji spletkar v vseh političnih obračunavanjih. Na Dunaju se je podal v središče vseh izdajstev — v salon princeze Bagration. Sam je izjavil, da se na dunajskem kongresu »vse doseže v zapletitosti in z zahrbtnostjo«.

Njegova življenjska pot je bolj nemirna in pustolovska, kakor pa Metternichova, ki je skoraj vse podedoval od svojih prednikov. Talleyrand si je moral vse pridobiti s silnim pogumom in trpljenjem, kajti znan je bil sicer kot silna lenoba in nemarnež. Naprej je hotel priti samo zaradi tega, ker je bil silno poklepan po denarju in slavi. Med tem pa se je vse sproti zaklinjalo proti njemu, kakor da bi ves svet hotel, da ne bi smel doseči svojih ciljev.

Bil je prvorojenec slavne francoske družine Talleyrand-Perigord. Zaradi nerodnosti iz mladih let — pri padcu si je zvil nogo in ostal šepast — se je moral odpovedati prednostim prvorojenstva. Proti svoji volji je bil določen za duhovniški poklic in se je v njem skušal izogibati svojim dolžnostim tako, kakor je to tedaj omogočalo tisto pokvarjeno stoletje. Sv. stolica ga je kmalu izobčila, nakar se je popolnoma predal svetovnjaškemu življenju. Vendar pa je iskreno ljubil Francijo in ta sloves ga je dostojno rešil v zgodovini. Ob izbruhu revolucije se ji je takoj predal, vendar pa je moral pred njo kmalu zbežati v tujino in tako ni končal pod giljotino. Najprej je zbežal v London, nato pa v Ameriko, kjer ga je podpirala pisateljica gospe de Stael. Ko se je ta najslavnejša žena 18. stoletja vrnila iz Amerike v Francijo, je članu direktorija Barrasu priporočila, da naj Talleyranda imenuje za zunanjega ministra.

Seveda so ga pri tem podpirale njegova izobrazba, številna znanstva, njegova razumnost in strah, ki ga vedno na vse strani širijo osebe, ki so na tako slabem glasu. Boljše je take mogočnejše imeti v vladi, kakor pa zunaj vlade.

Komaj se mu je izpolnila ta želja, je Talleyrand hotel urediti tisto, po čemer je najbolj hrepenel: kako postati šimbol bogat. Reveži se mu niso smilili, ampak jih je zaničeval. Prav rad je govoril: »Človek nikdar ne sme biti revež!« Dejanski poslej nikdar več ni bil revež in denar mu je kar polzel skozi prste. Na vodstvu zunanjega ministrstva je zaslužil milijone, te milijone pa je prejel predvsem od tujih vlad, ki so hotele imeti v njem svojega prijatelja.

Pri vsem tem nabiranju denarja pa si je ohranil neko posebne vrste dostojnost in »moral«. Ko je bil Napoleonov, zunanji minister, je prejel od poljskih plemičev velike vsote denarja, ker so Poljaki upali, da jim bo pri Napoleonu zelo koristil. Ko pa je uvidel, da ni za Poljsko mogel storiti ničesar, je podkupnino vrnil.

(Dalje.)

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino

in

Poveljnik XI. Armadnega zbora

objavljata v zvezi z razglasom z dne 24. aprila t. l.:

Dne 7. t. m. je nekaj upornikov ubilo postajenčnika v Drenovem griču in njegovo soprogo.

V noči na 13. t. m. so uporniški elementi v Brezovici ubili Slovenca in njegova dva sinova, ker so se zoperstavili, da bi odvedli tretjega sina.

V noči na 14. t. m. so komunisti ubili župana v Horjulu in njegovo ženo.

Izvajajoč razglas z dne 24. aprila t. l. in ker je potekel določeni čas za izleditev zločincev, je bila odredjena ustrelitev osem oseb, ki so zanesljivo krive komunističnega in terorističnega delovanja.

Usmrtili je bila izvršena dne 23. t. m. ob 11.15.

Ljubljana, 26. junija. 1942-XX.

Iz Hrvatske

General Čatloš zapustil Zagreb. Poveljnik slovaške vojske je po razgovorih, ki jih je imel s Poglavitnikom, hrvatskim vojnim ministrom maršalom Kvaternikom in ostalimi hrvatskimi državnimi funkcionarji, zapustil Zagreb ter odpotoval v Bratislavo. Pred svojim odhodom je sprejel hrvatske časnika, pri tem jim dal izjavo, v kateri poudarja, da nosi s seboj v domovino najlepše vtise, ki jih je dobil v najbolj prijateljski in bratski državi.

Prejšnjo nedeljo so bile na Hrvatskem v Zaboku in pri Sv. Ivanu velike ustaške manifestacije, na katerih so govorili vodilni funkcionarji ustaškega pokreta.

V Travniku so pričeli pod vodstvom ravnatelja hrvatskega državnega muzeja dr. Joze Petrovića zgodovinska raziskovanja, pri katerih je zaposlenih več strokovnjakov hrvatskih državnih muzejev.

Razširitev duševne bolnišnice v Vrabču pri Zagrebu. Ker je postala duševna bolnišnica v Vrabču pri Zagrebu pretesna, so te dni odprli njeno izpostavo na posestvu Stančić-Stakorovac. V izpostavi bodo predvsem zdravili lažje slušaje duševne obolevosti ter bodo takšne bolnike uporabljali tudi za poljedelska dela.

Velika zaobljubna procesija Zagrebčanov k Mariji Bistrici bo šla tudi letos. Romarji bodo odšli v Marijo Bistrico deloma s posebnimi vlakom, deloma pa peš v procesiji, ki jo bo preko Sljemena vodil sam zagrebški nadškof dr. Stepinac.

Posvetovalni odbor Hrvatske delavske zbornice. V smislu določil zakonske odredbe o Hrvatski delavski zbornici bo hrvatski korporacijski minister imenoval v kratkem posvetovalni odbor pri tej delavski ustanovi. Predsednik odbora bo državni poverjenik pri Hrvatski delavski zbornici.

Premoženje bivšega »Osrednjega tajništva Delavske zbornice v Brigradu«, ki je po razpadu bivše Jugoslavije ostalo pri Osrednjem uradu za zavarovanje delavcev v Zagrebu, je prevzela Hrvatska delavska zbornica.

Ureditve ciganskega vprašanja na Hrvatskem. Hrvatska vlada pripravlja rešitev ciganskega vprašanja. Oblasti bodo prijele vse potujoče ciganske družine ter jih naselile v taboriščih v gotovem kraju. V taboriščih jih bodo učili raznih obrti.

1. julijem bodo med Hrvatsko in Madžarsko uvedli direktni železniški osebni in blagovni promet.

Hrvatski notranji minister je pozval na konferenco zastopnike vseh gospodarskih ministrstev in važnejših trgovskih in obrtnih organizacij in ustanov. Na sestanku so razpravljali o »enah poljedelskim pridelkom, katere je treba spraviti v sklad s cenami ostalih industrijskih proizvodov.

Hrvatski minister za zdravstvo dr. Petrič, ki se je tri tedne mudil na študijskem potovanju po Nemčiji, se je vrnil v Zagreb.

V Solju je odpotovala skupina hrvatskih pesnikov in pisateljev. Istočasno pa gostuje v Zagrebu balet soljske državne opere.

V prihodnji gledališki sezoni bo državno gledališče v Bratislavi dalo tudi več hrvatskih komadov. Predvsem bodo uprizorili: Gotovočvo opero »Ero z onega sveta«, Baranovičev balet »Lectarsko srce«, Albinijevu opereto »Baron Trenk« in dramatisacijo Budakovega »Ognjišče«.

Slavnostnega tekmovanja in prireditve evropske mladine v Weimarju se udeležuje tudi ustaška mladina iz Zagreba.

»Naraščaj svobode« je ime glasilu, ki ga je pričela izdajati sarajevska moška ustaška mladina.

Zaradi varčevanja s papirjem smejo imeti hrvatski dnevniki po najnovejši odredbi samo eno izdanje.

V Valpovu so oni dan odprli veterinarsko ambulanto.

Kdaj je nastala ljubljanska reševalna postaja?

Ljubljana, junija.

Med mnogimi ustanovami, ki se nam zde dandanes v Ljubljani same ob sebi umevne in brez katerih si sodobne Ljubljanice niti misliti ne moremo, spada tudi reševalna postaja s postajo poklicnih gasilcev. Kakor je del ljubljanskega prebivalstva mnenja, da je bila reševalna postaja od nekdanje Ljubljane, menijo drugi, da jo je ustvaril šele čas po prvi svetovni vojni. Niti prvi niti drugi nimajo prav. Res je sicer, da je imela stara Ljubljana 17., 18. in 19. stoletja nekakšne ustanove, ki bi od daleč spominjale na sedanjo reševalno postajo, toda te so bile le provizorične značilnosti, v primerih velike katastrofe ali kakšne epidemije, recimo kuge. Ko je bil leta 1895 v Ljubljani potres, za tak primer Ljubljana ni bila pripravljena niti od daleč in tedaj je morala priti pomoč od zunaj. Tako je prihitel med drugimi dunajski »Rdeči križ«, ki je postavil šest barak za okulistični, dermatološki in ginekološki oddelek, vse druge bolnike in ranjence pa so prepeljavali v zasilno bolnišnico na Ljubljanskem polju. Pod nadzorstvom inž. Stradala so postavili tedaj še enajst barak v raznih delih mesta. Dunajska reševalna družba je postavila tri kuhinjske voze, dunajska ljudska kuhinja pa je delila prav tako brezplačno hrano revežem na Viču in na Glincah. Pomoč v denarju pa je prihajala seveda tudi od vseh strani, celo s Češkega in iz Amerike.

Ta pomoč od zunaj je dala po potresu tudi pobudo tedanjemu občinskemu svetu, da je sklenil ustanoviti reševalno postajo v Ljubljani, ki naj bo na pomoč bolnikom in ranjenim in ki naj bo v pripravljenosti, ako bi se take nesreče še pripetile v našem mestu in v okolici. Potresno leto 1895 moremo torej smatrati tudi za ustanovno leto reševalne postaje.

Dolga je bila razvojna pot te ustanove v Ljubljani. Prvotno je imela reševalna postaja le reševalni voz na konjsko vprego, kar je bilo zelo zamudno. Tudi so bile vprege oddane zasebnikom v oskrbovanje. Dolga je bila borba za vsako najmanjšo izpopolnitev. Ko je pred 20. leti prevzel županstvo pokojni dr. Ljudevit Perič, je tedanji občinski svet sklenil, da osnuje v Ljubljani kader pravih poklicnih reševalcev in gasilcev, ki naj stalno in za plačilo bde nad življenjem in domovi Ljubljancev. Za tedanje čase je bil v Ljubljani ta sklep skoraj revolucionaren, toda prodrl je.

Dolgo po tem pa so reševalci vozili samo na konjsko vprego in podobno starega reševalnega voza imajo še mnogi Ljubljanci dobro v spominu. Bilo je potrebnih celo več pozivov v javnosti, da je dobil ta reševalni voz gumijasta kolesa. Ko je mestna občina na dolgo »sitnarenje« v javnosti le nabavila pred 18 leti prvi reševalni avto, je bilo celo rečeno, naj bo ta avto za »boljše ljudi«, reševalni voz pa za reveže. Pa to se je kmalu omililo, zakaj nerodni reševalni voz je bil hitro odpravljen in namesto njega so nastopili izključno le reševalni avtomobili.

Ako primerjamo razvoj reševalne in gasilske postaje v zadnjih 45 letih, moramo biti Ljubljanci kar ponosni. Danes ima poklicna reševalna in gasilska postaja kar 14 motornih vozil, od teh je šest avtomobilov za prevažanje ponesrečenec in bolnikov v bolnišnico in na dom. Ostala vozila so gasilskega značaja; najbolj moderna in največja med njimi pa je nedvomno velika »Magirus« lestev, ki jo skoraj ob vsakem večjem po-

žaru obučujemo na cesti. Druga vozila so urejena na motorne brizgalne, bodisi na vodo, bodisi na kake druge kemične snovi, recimo, če se vna- mejo vnetljive snovi, ki jih ne smemo gasiti z vodo, dalje za prevoz gasilcev in podobno.

Samo lani so ljubljanski reševalni avtomobili imeli skupno kar 4450 voženj s 35.000 km skupne poti, in to kljub temu, da so že lani morali zelo varčevati z bencinom. Reševalna postaja ima že več let pri telefonu stalno dva telefonista, ki se izmenjavata v službi ter stalno bdita, od kod pride klic na pomoč. Reševalna postaja ima seveda tudi lasten alarmni in telefonski aparat, s katerim more takoj poklicati vse razpoložljivo moštvo k delu in na pomoč.

Sedaj šteje četa poklicnih reševalcev in gasilcev skupno 43 moških, ki se seveda v svoji službi izmenjavajo, v primerih večje potrebe pa morajo

Trnovsko žegnanje v Ljubljani nekdanj

Za mesto Ljubljano je zelo značilna v več pogledih številka pet. Stolpč na mestni hiši je peterostran. Na Grad je držalo še nedavno le pet poti. In samo toliko je bilo nekoč dohodov v Tivoli do Podturna. V prejšnjih časih je premogla Ljubljana po pet vojašnic in župnij. Vsako poslednjih je označevalo ljudstvo po svoje. Tako mu je bila šenklaška župnija »gospoška«, šentjakobska »beraška«, frančiškanska »bogata«, šempetrška »kmečka«, trnovska pa »bahata«. Povedano bodi takoj, da so bili župljani svojih cerkvenih zavetnikov zmerom veseli in da so jim izkazovali vedno radi tudi zunaj cerkvenega zidovja primerno čast. To se je lahko videlo sleherni leto najbolj ob žegnanju ali prošnji, ko so se potrudili, da so dali ne le notranjosti hiše božje, marveč tudi njenemu vna- menjemu prostoru kar najslajnejše veličastje.

Ljubljanci so se včasih posebno zanimali za cerkveno žegnanje v Trnovem in pri Sv. Petru. Oglejmo si najpoprej nekoliko prvo, ker mu gre prednost že po koledarju.

Knezoškof Anton Alojzij Wolf je blagoslovil na sv. Janeza Krstnika dan leta 1854. temeljnik se- danje cerkve v Trnovem, katero je posvetil nato dne 7. junija 1857. Na večer pred cerkvenim godovni- kom, t. j. na kresni večer, so jeli postavljati trnovski in krakovski fantje ob cerkvi smreke, ki so jih poprej okrasili z zastavicami in šumečim nakitom. Debla smrek so bila zelenobela odnošno v barvah mestne občine, in sicer zato, ker je mestni magi- strat izza dne 7. decembra 1821 patron trnovske župnije. Kot tak ima edini pravico, prezentirati duhovnika, ki prosi za službo trnovskega župnika, kadar je izpraznjena. Sprito tega dejstva koraka mestni župan ali pa po njem pooblaščen zastopnik tako pri veličnostni procesiji kakor pri oni o Telo- vem tik za nehom. Med zvonikoma je visel že nekdanji za časa žegnanja velik venec z jagnjetom v sredini, ki ga je upodobil na pločevini neki eli- kar Tavčar ter so ga podarili cerkvi domači fantje. V soboto pred kresno nedeljo oznanja popoldne in zvečer slovesno potrkavanje, da bo naslednjega dne čiščenje cerkvenega zavetnika. Zvonjenje je spre- mljalo še pred nekaj leti streljanje z možnarji. Cer- kev je kupila leta 1889. osem možnarjev za 43 gold. 88 kr. Možnarje so postavljali strelci doma- čini svoje dni v Krakovem, in sicer na Mirju po- leg Jakopičeve domačije. Prav tako sta naznanjala v nedeljo zarana ubrano zvončkanje in močno streljanje, da je napočil slovesni veliki župnijski

biti stalno na razpolago. Šef poklicnih gasilcev je sedaj inž. Janez Gričar, poveljnik gradbeni teh- nik Franc Rozman, vodji oddelkov pa J. Ogrin in Al. Buh. Za gasilsko orodje sta odgovorna mojster V. Fatur in njegov namestnik P. Kropar. Poleg reševalne službe in gasilske dolžnosti pa ta postaja opravlja še druge važne naloge, na primer stalno nadzorstvo nad ljubljanskimi dim- nikli, kar vodi J. Bodnar, dalje nadzorstvo nad hidranti, nad podstrešji in podobno.

V preteklosti je reševalna postaja opravila že mnogo nepozabnih uslug Ljubljancem in je že neštetim zaradi svoje hitre pomoči, bodisi pri reševanju, bodisi pri gašenju. Nešteto življenj in zdravja je bilo rešenega, pa tudi nešteto premo- ženja ljubljanskih prebivalcev, ne računajoč pri tem pomoči okoličanom in podeželanom. Na dolgi razvoj v 45 letih iz skromnih začetkov do danes pa morejo člane naše reševalne in poklicne gas- silske čete res zreti s samozavestjo, prav tako pa tudi vsa Ljubljana.

praznik. Cerkevna notrina je bila, kakor je navad- no še zdaj, ta dan izredno lepo ozajšana. Pred- vsem veliki oltar, ki se ponaša s podobo sv. Janeza Krstnika, spadajočo med najkrasnejše dela slikarja umetnika Valentina Metzingerja iz leta 1755.

V cerkvi vzbuja posebno pozornost, odkar pomnilo ljudje bandero nekdanjih velikih čolnar-jev iz rdečega damasta. Bandero ima na lieu zgoraj besede: »Sancte Nicolae, ora pro nobisc et in sredi sliko sv. Miklavža z angeli nad morjem, na katerem plovejo ladje. Na obratni strani bandera sta napis: »Sancta Maria, ora pro nobisc et in letnica 1771. a slika v sredini prikazuje Marijo z Jezu- škem, obdano od angelov, kakor tudi Ljubljano, po kateri vozi velik čoln, načrtovan z blagom, ter so v njem štirje čolnarji v narodni noši, a nad njim avstrijski orel z letnico 1820.

Na žegnanjski dan so bili bleščeči križi vseh cerkvenih bander prepleteni s subimi venci, seslo- ječimi iz vinske trte in poljskih cvetlic.

Slovesna cerkvena opravila so bila ob šestih zjutraj, devetih popoldne in petih popoldne. Pri vseh se je pobiralo v večjem obsegu za cerkvene potrebe. Popoldanske velike svete maše se je udeleževal redno župan z občinskimi svetniki, bi- vajočimi v župniji. Po darovanju so mestnega do- stojanstvenika pokadili, a ko je bil »spase«, mu je dal duhovnik poljubiti križ, kar se dogaja po stari navadi še slej ko prej. Pri zaključni slovesnosti, prav za prav popoldanskih litanijah, je bilo vselej navzočno mnogo ženstva v pestrih narodnih nošah.

Hrvatske družbe. Lesna industrija Babić v Ba- njaluki preključuje likvidacijo. — Tvorcnice za bom- bažno industrijo v Zagrebu izkazujejo za lansko leto pri glavnici 5 milij. kun in rezervah 69.34 kun čistega dobička 10.87 milij. kun. Predlagajo zvišanje glavnice. — Vuna, Karlovec — glavnice 4.5, rezerve 4.7, dobiček 477.158 kun, Tekstilne tvornice Kar- lovec, glavnica 5, rezerve 5.6, čisti dobiček za 1941 236.653 kun.

Nova hrvatska sladkorna tvornica bo zgrajena v bližini Djakovca, druge pa se nameravajo zgraditi v drugih krajih.

Marmontov brest na ljubljanskem botaničnem vrtu

Ljubljana je v resnici mesto vrtov in nasadov, saj vsi, ki prihajajo v mesto, občudujejo naše jav- ne nasade, parke in vrtove. Tudi ljubljanski bota- nični vrt, spada med nje, čeprav je meščanom naj- manj znan in jim morajo o njem pripovedovati tuji.

Ljubljanski botanični vrt je odprt vsakomur. Tega menda ni potrebno poudarjati, čeprav jih je še mnogo, ki še niso nikdar obiskali tega paradiza naše flore. Ze ko odpreš vrata v ta raj cvetlic, grmov, se ti nudi idilična slika: dolga, ravna, z belim pe- kom posuta pot te popelje do nizke prikupne hi- šice, porasle z različnimi plezalkami. Na levo in desno, po katerih se spreletava nebroj ptic, deeno se prepletajo ozke stezice, ki te povedejo do skritih samotnih kotičkov s klopčami, kjer lahko v senci premišljuješ o lepi naravi in pozabiš na dnevne skrbi in težave.

Pa zavijava, dragi bralec po sivi stezi na levo. V senci jagnedov, javorjev in bukev naju popelje pot v vrt samih cvetico-košaric. Med košaricami cve- tav sedaj krasen iman (Achillea millefolium var. rosea), ki ima namesto belih, krasno rožnato lila cvetov. Med cveticami s slamnatimi cvetovi, ki ohranijo svojo barvo in obliko tudi posušene, dosepa v senco mogočnega bresta, ki raste že od ustanovitve botaničnega vrta tu. Baje ga je zasadil maršal Marmont sam. Pod tem brestom stoji drevo z ogromnimi, do tričetrt kv. metra velikimi listi, tako, da si človek misli, da stoji nekje v tropičnem pragozdu. To drevo se latinsko imenuje Pavlovnia imperialis.

Na nasprotni gredici je preskrbljeno za naše kadilce, piparje in čikarje. Vsak bi našel tu svoj tobak, ki mu je najljubši, saj so zastopane vse mo-

Mlekarske zadruge je treba oživiti!

Pred ustanovitvijo Ljubljanske pokrajine in pred določitvijo sedanje meje, ki obkroža Ljubljano in Ljubljansko pokrajino, so se dolenski in no- tranjski kmetovalci močno pritoževali, češ, da ne morejo prodati mleka na tako velik trg, kakor je Ljubljana, ker so tu prvi »gorenjski« pridelo- vanci in pa seveda oni iz ljubljanske okolice. Ne- koliko so imeli Notranjci in Dolenci prav, saj so bile tudi prometne razmere bolj naklonjene Go- renjem. Vendar je eno dajalo glavno prednost Gorenjem, namreč, da so imeli mlekarsko za- družništvo mnogo bolj razvito in bolj napredno, kakor pa Notranjci in Dolenci, medtem ko v ne- posredni ljubljanski okolici sploh ni bilo prave potrebe po mlekarskih zadrugah, saj so kmetice in njihove hčere mogle kar na biciklu ali s »po- točnic« voziti direktno mleko odjemalcem.

Cim pa so nekateri notranjski in dolenski kraji sledili zgledu Gorenjcev ter si osnovali lepe in še danes dobro delujoče mlekarske zadruge, kakor one v Velikih Laščah, v Dolnem Logatcu, na Vrhniki, so se mogle pojaviti tudi na ljubljans- kem trgu ter takoj pričeli z uspešno konkurenco gorenjskim mlekarnam. Poglejmo samo Vrhniko: prišla je pred leti proizvajati tako izvrsten ementalski sir, o katerem je šel po Ljubljani ta- koj glas, da je enakovreden najboljšemu bohinj- skemu. Prav tako se je na primer Vrhnika posta- vila tudi s svojim izvrstnim stisnjenim sirom »Ja- zonome«, ki je temeljito izpodrinil uvoženi švicar- ski »Chalet«. To so namreč mali sirčki, zaviti v kositrasti, staniolni papir. Do nedavnega so bili še na trgu. Slične sirčke uvaža sedaj v našo pokra- jino Italija.

Sedanje razmere in neugodne prometne zve- ze ne bodo večno trajale in naši živinorejci naj mislijo na nekaj let naprej ko bodo morali zopet iskati pripraven trg za mleko. Ako si bodo mogli že sedaj zagotoviti Ljubljano, jim poznejša konku- renca od kod drugod ne bo mogla več nagajati. Zato pa morajo že sedaj izpopolniti svoje mlekars- ko združništvo. Ljubljanska pokrajina ima tre- nutno registriranih 17 mlekarskih zadrug, toda samo registriranih. Za silo jih pa dela samo šest. Ostalih enajst je že pred leti nekako kar sistiralo svoje delovanje. Torej so možne že tedaj vrgli delovno orodje v koruzo. Zalostno pa je tudi to, da celo napredni kraji, ki se ponašajo z izvrstno živino, saj pošiljajo celo slike lepe živine v časo- pise, nimajo mlekarskih zadrug, dasi so jih včasih imeli. Tipičen tak kraj brez mlekarske za- druge je Stari trg pri Ložu. Loška dolina ima dosti umnih živinorejcev, pridelava dosti sočnega in zdra- vega sena in druge krme, ki prav nič ne zaostaja za visokoalpsko, vse pogoje ima, toda za idejo združnega mlekarstva pa nima smisla. Ni pa primer Starega trga osamljen. Takih krajev je še več v Ljubljanski pokrajini.

Torej živinorejci: sedaj je čas misliti malo dalje sedaj je čas, da si preskrbite in zagotovite trg, zakaj prav gotovo bodo prišla tudi za kmeta nekoč leta, ko bo moral svoje pridelke zopet — ponujati in ne bo smel več samo gledati, kako drugi prihajajo na njegov dom in plačujejo cene, ki jih on določi. Blago, ki ga kmet prodaja, pa je v prvi vrsti vedno mleko in mlečni izdelki. Prav pri mleku pa se najbolj obnese združna misel in le v združništvu utrjen kmet bo mogel prihodnja leta s pridom vnovčevati doma pridob- ljeno mleko in pa mlečne izdelke, napravljene v združni mlekarni!

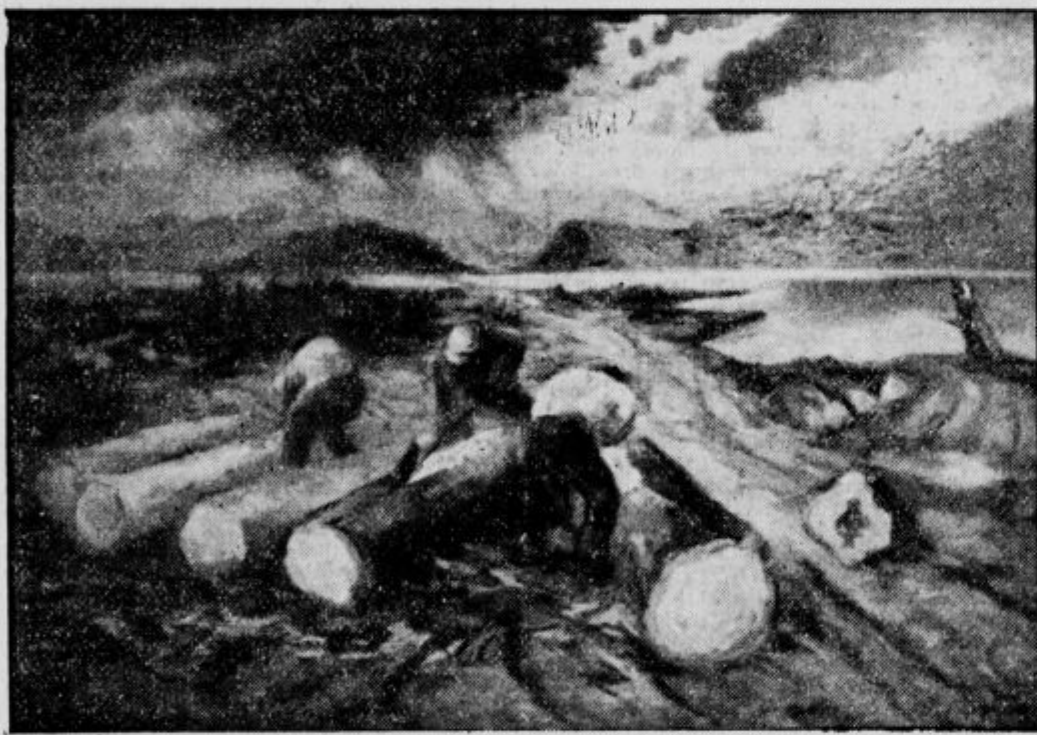
goče vrste in podvrste. Nekoliko naprej dvigajo proti nebu svoje vrhove vitke smreke, katerim de- lajo družino črni bori. Med smrekami raste zna- menita balkanska smreka »Picea omorice«. Poleg nje pa razteza veje sveto japonsko drevo ginkovec, ki je po mnenju nekaterih botanikov najstarejše še živeče drevo. To drevo ima igle zraščene v list in odbrodi, tudi pri nas, hruškam podobne rumeno plodove, ki so silno sladki in užitni.

V senci teh dreves je postavljen grič, na ka- terem rastejo senčne gorske rastline. Med njimi je tudi zlati klobuk (lilium martagon), ki prav sedaj krasno cvete.

Na nasprotni strani hišice je postavljenih več skalnikov, na katerih cvete planinska flora. Cvetice naših planin so zbrane na posebnem griču, ki je največji in opremljen tudi z umetnim slapom. Kaj vee raste in cvete na teh gričih, ne bom opisoval, ker je najlepše, da si te krasote ogleda vsak sam. Omenim naj le, da ne manjka prelestnih planinskih klinčkov, makov, zvončnic, planink itd. Tudi zdra- vilni rumeni eviš je na dolgem stebelu razpi svoj kot sončni žarek rumene cvetove. Korenina tega svišča pa je znamenito zdravilo tudi za — pone- deljkove mačke.

Več to našo planinsko lepoto pa straži ogrom- na lipa, ki prav sedaj dehti v omamno sladkem vonju... Za lipo, ki je bila tudi posajena ob istem času kot prej omenjeni brest, pa se razprostirajo dolge gredice s praproto in drugimi gozdnimi rast- linami.

Seveda je še mnogo drugih prezanjivih rast- lin na našem botaničnem vrtu. Ob prvi priliki se jih bomo še spomnili. Marijan Juvan.

L. Perko: Tesarji ob Cerknškem jezeru. (V izložbenem oknu Kosovega salona)

KULTURNI OBZORNIK

Nova detektivka v »Slovenčev knjižnici«

Med detektivkami »Slovenčeve knjižnice« — Mož, ki je oropal mesto in Zametne copate — je sedanja (zv. 18) Rohmerjeva »Skriv- nost dr. Fu-Mančueja« najzanimivejša pa tudi najbolj napeta ter vsebuje glavne elemente obeh prejšnjih. Elvestad je v prvi pokazal na uče- njaka nenavade inteligence, ki kot znanstvenik postane največji svetovni tat, s čemer je zdru- ženo detektivsko preganjanje in seveda — po- vest; Riggers pa je zametek svoje detektivke odel s kitajsko orientacijo skrivnostjo: Rohmer pa je z nadnaravno inteligenco znanstvenika, kakor ga še ni bilo v Evropi, povezal s kitajsko skriv- nostjo ter tako ustvaril svoj strahotni lik dr. Fu- Mančueja. Ta lik se mu je v teku razvoja povesti razrasel v nadnaravno čudežno osebo, v katero ni več mogoče verjeti, kar je čutil tudi pisatelj sam. Zato je napisal, da je dr. Fu-Mančue posled- nja sinteza kitajske zvitosti, čudež, ki se primeri le enkrat v mnogih rodovih, nadčlovek s never- jetnim velemo, ki bi bil mogel, ako bi hotel, prevreči vso vedo. Toda njegovi možgani so bili možgani zločincev, zato je vso svojo velevodo upo- rabljal za izmišljanje najzdrnejših umorov v slu- žbi — velekitajske ideje, ki naj pomagata rumene- mu človeku osvoboditi bel svet. Tako je Rohmer poudaril dve stvari, da je lahko ustvaril svoj lik: znanstven napredek za nekaj stoletij naprej ter kitajsko nerazkivano skrivnost, kar je postavil še »Ples palčkov« odigrala z igrivo lahkotnostjo kot

v velemestno londonsko zmedo, da je dobil ozadje največjega svetovnega razbojnika v imenu ideje. Dr. Fu-Mančue je namreč londonski zastopnik ve- lekitajske ideje ter je imel nalogo spraviti s pota vse, ki tej osvobodilni ideji stoji na poti. Tako s pomočjo orientalskih eksotičnih živali (skorpionji, opice) mori ljudi na najbolj nedostopnih krajih, ko bi človek mislil, da tu ne more biti človeška roka. Pojavlja se s svojimi pomagači na krajih, ki so hermetično zastraženi, pa vedno odnese svoje življenje. Detektiv Smith in zdravnik dr. Petrie sta mu vedno za petami, kamor jima sled odkriva dr. Fu-Mančueva sužnja, eksotično lepa in skrivnostna Karamaneha. Nekajkrat sta mu detektivka že zrla v obraz, pa vedno se je vele- umni Kitajec znal otesti njunega obiska ter ju vrgel v nove goreče nevarnosti; tako v beznici ob Temzi, kakor tudi v ladijskem trupu ob obre- žju in celo ob koncu ob rešitvi Karamanehinega brata iz njegovih eksperimentalnih rok. Strahote pogrezojočih se tal in rastočih strupenih gliv naj- večjega gobarja na svetu, ki jih goji v zastruplje- valne svrhe ter za pridobivanje lekov, kakor jih še ne pozna — in jih morda nikoli ne bo po- znala medicina, kar vse mu služi za dosego ve- likih političnih namenov. Kakor je bilo strahotno življenje in delovanje tega zločincev-znanstvenika, tako je tudi skrivnostna smrt v ognju, ki si ga je sam pripravil — že je sploh umrl, če se ni izgubil v plamenu kakor simbol vzhodne izmiš- ljotine, kakor nova večno skrivnostno nerazkisa- ne Kitajske. Seveda je tudi v tej strahotni detek- tivki nekaj malega ljubezni: čudovita sužnja Ka- ramaneha je obenem hipnotično vdana sodelavka velikega zločincev, njegova žrtev, ki pa goji veliko simpatijo do zdravnika Petrieja, pišečega to po- vest kot knjigo svojih doživljanj, in je videti,

da konec koncev prideta tudi skupaj na izletih v Egiptu. Tako tudi v tem pogledu »zadostic- pojmu detektivke in tudi bralčevi potrebi po srcu in sentimentalnem čustvu.

Ta detektivka, ki družbi obe prejšnji, je zelo napeto branje in je tudi pisana z močnejšim opi- sovalnim peresom kakor prejšnji dve. Gotovo pa je tako napeto branje, da človeka ne izpusti iz rok, dasi zgradba sama nima realne baze in se v koncu vse razpuhti v ničevan plamen. Ostane le velika mistično potenerana podoba zločincev in zločincev, ki še vedno živi v svetu v stoterih drugih podobah.

Prevod Avgusta Petrišiča je dober in polnobarven, td.

Druga produkcija Glasbene Maticе

Zanimiv in spretno sestavljen spored je po- kazala druga produkcija Glasbene akademije. Tudi na tem sporedu je bil zastopan en sloven- ski skladatelj, namreč Lajovic, s samosplovom »Iskal sem svojih mladih dni«. Kot prva je na- stopila Stara Jelka. Svoji dve klavirski skladbi je lepo zaigrala; čeprav je bilo opaziti nekatere netočnosti v zavedanju, vendar lahko rečemo, da je njena pianistična vzgoja v dobrih rokah. — Baritonist Langus Franc ima dober material, do- sti velik obseg, tudi višine mu ne delajo posebnih preglavic; opaziti je pa, da se je privadil v izvajanju tremoliranja, ki postane po daljšem času neestetično. — Pianistka Burger Ada je Lisztovo, v smislu programske glasbe komponi- rano in na zunanji učinek preračunano skladbo, jo pač skladba zahteva. Pokazala je, da je v dobri šoli in da ima smisel za svoj instrument. — Rog je instrument, ki ga na podobnih nastopih

redko slišimo; spada med najbolj delikatne in- strumente; v prejšnjih glasbenih razdobjih, zlasti v dobi romantike, je bil kot solistični instrument veliko bolj upoštevan kot danes. Za dovršeno iz- vajanje zahteva precejšnjo mero tehnike in smi- sla za fin ton, ki ga zmorejo le najboljši virtuozji. Znidar Janez, ki je na tem nastopu izvajal I. stavek iz Gohlerjevega koncerta za rog, je poka- zal precej teh lastnosti, dasi mu je bila mela- dična linija ponekod še občutno zlomljena. Zelez- na vztrajnost, ki jo ta instrument še prav pose- bej zahteva, ga bo pripeljala k zaželenemu uspehu. — Baritonist Strukelj Slavko ima, kot je bilo opaziti, pri občinstvu že dobro ime, ki ga tudi zasluži. Človek ga je veselim in užitek- nom poslušal; ima polnozveneč glas prilično velikega obsega; posebno višine dobro obvlada. Če bo vložil vse svoje moči v študij, bo imel še lepo pevsko bodočnost. — Stanič Jelka je rojena vio- linistka. Za svojo mladost ima že visoko stopnjo tehnike. Violina ji poje čisto, ton ima vsebino in življenje. Posebno kadenco v I. stavku je iz- vrstno izvedla. — Tiran Marija ima svetel, k dra- matičnemu izrazu nagibajoč sopran. Posebno paž- njo bo treba posvetiti višinam, ki so za zdaj še ostre in krhke. — Pianist Marolt Sveto je Nova- kovo balado po Byronovem »Manfredu« dobro odigral. Skladba je tehnično težka, v večini ma- sivno akordično pisana, skoraj bolj kot klavir prenesena. Vendar ji je Marolt znal dati primerno jasnost v izrazu in v oblikovni zgraditvi.

Nastopajoči na tej produkciji so izšli iz šole profesorjev: Zarnikove, Ang. Trostove, Capponi- Ušaka, rav. Betetta in rektorja A. Trosta.

M. T.

NAROČAJTE »SLOVENCA«

Drobne novice

Letošnja sezona potujočih gledališč

Tudi v Ljubljani bomo slišali najlepša dela italijanske glasbene kulture

Prve dni meseca julija se prične v organizaciji Opera Nazionale Dopolavoro tradicionalna sezona potujočih gledališč na odprtem (Carri di Tespi), katera bodo ponesla širom velikih in malih krajev Italije melodije največjih in najboljših del italijanske melodrame. V to svrhu je zagotovljeno sodelovanje prvih in najodličnejših glasbenih in opernih moči, kar jih imamo. Posebno zanimive operne sezone, v času med krajem meseca junija tja do konca septembra, bodo v sledečih krajih: Genova, Venezia, Bologna, Treviso, Rovigo, Ljubljana, Trieste itd.

Potujoča gledališča, na čijih predstavah sodelujejo vedno najslavnejša imena dirigentov, umetnikov in režiserjev, imajo v Italiji veliko tradicijo, kar ni čuda, saj je omogočeno najširšim slojem prisostvovati za mal denar grandioznim izvedbam opernih del. Kar smo pred leti lahko čitali v dnevnikih, postane naenkrat realnost, tako nam bo letos dana prvič prilika, da se tudi naše slovenske množice udeležijo nevsakdanje muzikalne manifestacije ter se tako pobleže

spoznajo z najvzvišenejšimi deli italijanske glasbene kulture, kateri brez dvoma pripada v svetu prvo mesto.

V nepozabnem spominu nam je ostalo lanskotno gostovanje Kr. Opere iz Rima, katerim prireditvam pa žal zaradi omejenega prostora mnogi naši ljubitelji operne glasbe niso mogli prisostvovati, temveč so se morali zadovoljiti s prenosom potom zvočnikov zunaj vrat naše Opere. To pol se takih nevednosti ne bo treba bati, kajti prav vsi bomo lahko prišli na odprto uživat glasbo in petje nesmrtnih del Verdija, Puccinija, Rossija itd.

Slovenci, ki imamo znatno lastno glasbeno tradicijo in katera je znana tudi izven meje naše rodne grude, se veselimo iz srca iniciativi in delu O.N.D., katera nam omogoča vsestransko spoznavanje del italijanske kulture. To pot dolgujemo posebno hvalečnosti predsedniku te ustanove Ekse. Rinu Perentiju, po čigar osebnem posredovanju nam je v najbližji bodočnosti zagotovljen glasbeni užitek prve vrste.

Koledar

Sobota, 27. junija: Marija vedne pomoči; Ema Krška, vdova; Ladislav, kralj; Krescent, škof in mučenec.

Nedelja, 28. junija: Irenij, škof in mučenec; Pavel I., papež; Potamiena, devica in mučenica; Plutarh, mučenec.

Lunina sprememba: Ščip: 28. junija ob 13.09. Herschel napoveduje nestanovitno deževno vreme.

Novi grobovi

† V Ljubljani je mirno v Gospodu zaspala gospa Ana Zitnik roj. Kocjan. Pogreb bo v soboto, 27. junija, ob pol petih popoldne v Zal. kapela sv. Jakoba, na pokopališču k Sv. Križu. Naj ji sveti večna luč! Zaljubljenim naše iskreno sožalje!

† V St. Vidu nad Ljubljano je v 83. letu starosti mirno v Gospodu zaspala gospa Tome Marija, Pokopali je bodo v soboto ob 10 popoldne, a.j.N v miru počival!

Osebnosti

— G. Jožef Šketa — srebrnomašnik. Prihodnji tork, 30. junija t. l. bo v Zavetišču sv. Jožefa pri oltarju svojega patrona obhajal svojo srebrno mašo gosp. župnik Jožef Šketa. Voja je divjala po svetu, ko je g. Jože leta 1917 pel svojo novo mašo. Gotovo si takrat ni mislil, da bo njegov srebrni jubilej v podobnem ozračju. Slavljenec ima sladko zavest, da je v teh 25 letih dobro obdeloval vinograd Gospodov povsod, kamor ga je božja Previdnost poslala. Služboval je kot kaplan v Sevnici, v rudarskih Trbovljah, v prijaznem Vojniku, v obmejnih Apačah in pri idilični Veliki Nedelji, od koder ga je pot zanesla za župnika v Artiče. Tudi tu se je z gorečo vneto za čast božjo in zveličanje duš lotil težkega dela. Lepo je popravil hišo božjo in jo olepšal, skrbno uredil skromno gospodarstvo. Prav iz srca mu želimo, da bi dočakal še zlati jubilej in ga obhajal v božjem miru med svojimi ovčami.

— Poročila se v cerkvi sv. Terezike na Koželjevo g. Elzner Evgen, uradnik Zavoda za socialno zavarovanje v Ljubljani, iz znane ugledne kršćanske družine v Mostah, in gđe Istenič Dragica. — Mladi zakonski dvojici obilo sreče in božjega blagoslova!

Pesem planin. — Zgodba veselo in plemenite fantovske duše. — Čar večne mladosti je prelepa fantovska povest F. WEISERJA

Luc + Z60RA

II. izdaja. Prevedel Jože Jagodite. Broš. L 14.—, trdo vezana L 17.—, v platno vezana L 21.—.

Knjiga je pravkar izšla. SFARSI! Lepše in plemenitejša povestne knjige vašemu sinu ali hčerki kot je ta, ne morete dati v roke. D.JAKI! Segajte po knjigi iz vašega življenja, po čudoviti zgodbi vašega vrstnika. — Založba Ljudske knjižarne, Ljubljana, Pred Škofijo 5

— Sindikat mesarjev in klobasičarjev Ljubljanske pokrajine, združenja trgovcev Ljubljanske pokrajine, vabi vse mesarske in klobasičarske mojstre iz Ljubljane in vseh krajev Ljubljanske pokrajine na prvo redno letno skupščino, ki bo v nedeljo, dne 28. junija t. l. ob 10. dopoldne v salonu restavracije Štrukelj v Ljubljani, v Dalmatinovi ulici, s sledečim dnevnim redom: 1. Otvoritev skupščine; 2. čitanje določil sindikata; 3. volitev predsednika sindikata; 4. volitev zastopstva sindikata; 5. slučajnosti. — Prosimo za točno in zanesljivo udeležbo!

— Letos kaže dobra letina medu. Po več letih neuspaha se je letos vendar sreča našim čebelarjem nekoliko nasmehnila. Ugodno vreme pred tremi tedni, sijajen razcvet vseh rastlin, zlasti sadnega drevja, vse to je pospešilo ugodno čebelno pašo, ki je ni zmotilo niti deževje nekaj dni, ker je bilo vmes vedno dovolj sonca in so čebele imele vedno priliko za polete k cveticam. To je koristilo tudi rastlinstvu, zlasti sadnemu drevju, ki je bilo bogato oplojeno. Vedeti je namreč treba, če čebele ne letajo preveč na pašo, tudi ne prinašajo pestičnega prahu in ostanjejo cveti neplodni. Letos vidimo, da so bile čebele marljivo na delu, skrbale so tako zase, kakor tudi za sadjarja, vrtnarja in kmetovalca. Tudi pripovedujejo, da že več let ni bilo toliko čebelnih rojev kakor letos. Pridelek medu je bil zadnja štiri leta skoraj malenkosten, komaj za čebele in še te je moral skrbni čebelar krmili pozimi z destiliranim slad-

korjem. Prejšnja leta so naši čebelarji krmili čebele s sladkorjem, med katerim je bil pomešan ogljeni prah, letos pa so iz Italije dobili sladkor, destilirani s česnjevim sokom. S pomočjo tega sladkorja so čebele prezimile. Ako bo še mesec avgust, zlasti pa september, ko bo hoja medila in pa ko bo cvetela ajda, ugoden, upajo čebelarji, da jim bodo čebele mogle po več letih pasivnosti in pomanjkanja vendar le odstopiti nekaj medu.

— Proti predenici je zelena galica. Med Barjani, ki jim nadležni plevel predenica tako zelo nagaja, je precej razširjeno napačno mnenje, da je proti predenici uspešna le modra galica, torej bakreni sulfat, enako, kakor za škropljenje proti boleznim trte. Bakreno galico je dandanes težko dobiti. Navedli smo že več sredstev, ki preprečujejo rast travniške zajedavke predenice, ki jo posestniki celo morajo uničevati, od teh je najbolj uspešno in hkrati koristno sajenje sončnic in buč na ograjenih travnikih. Ako pa hoče posestnik iztržiti predenico tudi brez tega s svojih travnikov, potem naj uporablja zeleno galico, torej železni sulfat. Tega pa je še kje v kakšni trgovini dobiti dovolj v zalogi, kar po zeleni galici ni takega povpraševanja, kakor po modri. Kjer raste predenica, je treba travnik najprej pokositi, deteljo, kateri se predenica zajeda, odnesti s polja in sežgati, deteljno strnišče pa je treba poskropiti z raztopino zelene galice in sicer s 15 do 18% tno. Če je zajedalka že zelo razvita, je treba pač še močnejše raztopine. To je edino sredstvo proti predenici, ako poljedelec noče opustiti travniške kulture ter jo spreminiti v kulturo sončnic.

Ljubljana

Razstava Gorše-Maleš

Zadnji dnevi umetniške razstave kiparja Franceta Goršeta in slikarja Mihe Maleša v Jakopičevem paviljonu potekajo. Zaradi splošnega zanimanja za to pomembno razstavo sta se umetnika odločila, da podaljšata razstavo neprekinjeno do konca t. m., tako da si jo lahko ogledajo tudi tisti, ki do sedaj še niso imeli prilike. Razstavo, ki je žela že toliko uspeha, toplo priporočamo! Odprta je ves dan. Izmed vsakih 50 obiskovalcev po eden prejme (žreb) po eno umetniško brezplačno, ki je na ogled v razstavnih prostorih.

1 Maša zadušnica za pokojnim g. Francem Pihlarjem, viš. kontr. dir. drž. žel., bo v soboto, 27. t. m. ob 7 v cerkvi Marijinega Oznanjenja.

1 I. dekliška meščanska šola v Ljubljani. Dne 30. junija ob osmih bo zaključna služba božja pri Sv. Jakobu, nato razdelitev spričeval v šoli na Grabnu. — Upraviteljstvo.

4 Razstava slikarja Slapernika. V nedeljo ob enajstih dopoldne bo v Obersonelovi galeriji začetek umetniške razstave ljubljanskega slikarja Rajka Slapernika. Razstavo bo otvoril predsednik Društva slovenskih likovnih umetnikov g. profesor Šafa Santelj. Razstavljenih bo okoli 40 najnovejših del.

1 Na šoli Glasbene Matice Ljubljanske bodo v juliju in avgustu t. l. počitniški tečaj v vseh predmetih, razen v splošni glasbeni teoriji in mladinskem petju. Starši, ki žele, da nadaljujejo njihovi otroci tudi s poukom v počitniški dobi pri njihovih dosedanjih glasbenih učiteljih, naj prijavijo gošence v pisarni Glasbene Matice. Pouk se bo začel takoj 1. julija in isti dan naj se zglašijo vsi gojenci, ki se prijavijo za nadaljevanje pouka, ob 11 v Hubadovi dvorani poslopja Glasbene Matice, da se ugotovi podrobni urnik. Pouk bo povečini v dopoldanskem urah. Pogoji isti, kakor v minulem šolskem letu. Nadaljevanje pouka v počitniških mesecih je dovolil odbor na izrecno željo mnogih staršev, ki obiskujejo šolo Glasbene Matice. Sprejemajo se tudi novi gojenci, ki se pa

morajo obvezno vpisati tudi za prihodnje šolsko leto.

1 Pavšalna nakazila za racionirana živila. Po okrožnici Preveda so uvedeni novi obrazci, na podlagi katerih zavodi in javne ustanove določijo pavšalna nakazila za racionirana živila. Ti obrazci stopijo v veljavo že 1. julija ter zato opozarjamo vse prizadete zavode, naj takoj pridejo po nove obrazce v mestni preskrbovalni urad, kjer so doslej dobivali nakazila. Brez izpolnjenih obrazcev nihče ne more dobiti nakazila, na kar izrecno opozarjamo.

FRANČISKANSKA PROSVETA

priredi na praznik sv. Petra in Pavla ob 5 popoldne v Frančiškanski dvorani

PAPEŠKO PROSLAVO

Spored: govor, petje, deklamacije, simbolične vaje in prizori iz sv. pisma.

Vstopnice se določijo v trgovini Štiflog in v nedeljo in praznik od 10—12 dop. pri blagajni Frančiškanske dvorane.

Čisti dobiček je namenjen našim ubogim.

1 Odrezke živilskih nakazil za junij bo mestni preskrbovalni urad v odseku za razdeljevanje moka, riža in testenin sprejemal po naslednjem razporedu: v sredo 1. junija z začetnimi črkami A—J, v četrtek 2. junija od K—O in v petek 3. junija od P—Z. Opozarjamo, naj vsi oddajo junjske odrezke v tem roku, ker jih pozneje ne bo mogoče več upoštevati. Nakazila na odrezke za mesec julij bo pa ta odsek začel oddajati 4. julija po že znanem vrstnem redu. Obenem opozarjamo vse trgovce, da nihče ne more dobiti nakazila za blago niti oddati odrezkov, če ne predloži zelene kontne knjige.

1 Maslo, olje in sladkor za mesec julij. Za mesec julij bodo ljubljanski upravičenci dobili na vsako živilsko nakazilo po 300 gramov masla in en deciliter olja. Maslo je sveže in v odličnem stanju, zato pa opozarjamo prebivalstvo, naj ne odlašajo z nakupom ter naj odjemalci gredo k svojim trgovcem že prve dni meseca junija, da se maslo zaradi vročine ne bi pokvarilo ter bi zato ne imeli škoda. Trgovci, ki dobivajo maslo iz skladišča mestnega preskrbovalnega urada, dobe za mesec julij samo maslobe izjemoma po naslednjem razporedu: današnja sobota 27. junija trgovci z začetnimi črkami A—K, v torek 30. junija L—O, v sredo 1. julija P—S, v četrtek 2. julija T—Z. Trgovci bodo tudi lahko isti dan, ko bodo pri blagajni plačali maslobe, že dobili to blago v skladišču. — Sladkor za mesec julij bodo dobili trgovci-razdeljevalci po svojih dosedanjih grozistih (skupna nabavljajna in prod. zadruga, Gospodarska zadruga, Sarabon, Jelačin ter Krišper-Coloniale). — Milo bo razdeljeno pozneje.

1 Brivski in frizerski obrati bodo v ponedeljek, 29. junija, odprti od 8 do 12.

1 Nedeljsko zdravniško dežurno službo bo opravljal od sobote od 20 do ponedeljka do 8 zjutraj mestni zdravnik dr. Debeljak Gvido, Bleiweisova cesta 62, telefon 27-29, v ponedeljek, od 8 zjutraj do torka do 8 zjutraj pa mestni zdravnik dr. Logar Ivan, Cesta 29. oktobra št. 7, telefon 41-52.

1 Dnevno za 10.000 vozniških listkov. Znano je, da se tramvajski promet letos nenadavno živo razvija in da so skoraj vsi vozovi vedno polni. Medtem ko ljubljanci poprej nikakor niso preveč cenili vožnje s cestno železnico, se jim je zdaj prav priljubila. Že lani je tramvajski promet izredno narasel. Obračun kaže, da je bilo lani prodanih za približno 4.800.000 lir. Povprečno je bilo lani prodanih dnevno za približno 10.000 lir vozniških listkov. Ljubljanski tramvaj, ki je bil še pred leti globoko v finančni krizi in ga je moral občinski svet z največjimi žrtvami reševati pred konkurzom, je bil že lani aktiven, pričel plačevati stare dolgeve in celo neko priznavalino mestni občini. Samo lani je šlo v ta namen okoli 760.000 lir. Letos je stanje tramvaja še ugodnejše, ker se je promet znatno povečal in bo sigurno tudi bilanca ob koncu leta mnogo ugodnejša.

Najvišje cene na ljubljanskem živilskem trgu

Po dogovoru z zastopnicami in zastopniki konsumentov, pridelovalcev in prodajalcev je mestni tržni urad Visokemu Komisariatu spet predložil najvišje cene za tržno blago v Ljubljani ter jih je ta odobril.

Z odlokom VIII-2 št. 2089-12 Vis. Komisariata za Ljubljansko pokrajino veljajo za Ljubljano določene najvišje cene od ponedeljka 29. junija 1942-XX zjutraj dalje, dokler ne izide nov cenik.

Najvišje cene, ki je po njih dovoljeno v Ljubljani prodajati v ceniku navedeno blago in ga plačevati so naslednje:

Kislo zelje na drobno 3 l; kmečko kislo zelje 2,50; kisla repa 2; nova repa 2; ohrovi 4; karfiljo 5; buče 1,50; bučke 4,50; kumare 10; grah 4,50; kolerabice 3; rdeča pesa 3,50; rdeči korenček brez zelenja 3,50; črna redkev 11,50; redkvice 3; ocaženi hren 4; šopek zelenjave za juho 0,25; pršilji 4; por 3; zelena 4; čebula 2,50; šalota 5; česen 7; glavna solata 3; radič 3; špinata 4; beluš 8; rabarbara 4; novi krompir 3; česnje hrustavke 6; navadne česnje 5; vrtno in gozdne jagode liter 8; borovnice liter 4; liter suhih bezgovih jagod 8; kilogram suhega špika 8; kilogram svežega lipovega cvetja 110; kilogram suhega lipovega cvetja 20; jajca 1175 komad.

Kjer ni posebej naveden liter, veljajo cene za kilogram. Opozarjamo pa, da vse te cene veljajo samo za blago, pridelano v Ljubljanski pokrajini, ker je za iz drugih pokrajin uvoženo blago v veljavni cenik za zelenjavo in sadje št. 17 na zelenem papirju. Posebno pa opozarjamo prodajalce in prodajalce, da mora biti po teh cenah napredaj vse blago zdravo, otrebljeno in v takem stanju kakor je opisano v ceniku. Vsa povrtina mora biti enažna in oprana, vendar pa ne več mokra, pač pa sveža.

Naznanila

GLEDALIŠČE Drama: Sobota, 27. junija ob 17: »Romeo in Julija«. Izen. Znanje cene od 12 lir navzdol. — Nedelja, 28. junija ob 17:30 »Sola za ženo«. Izen. Znanje cene od 12 lir navzdol. — Ponedeljek, 29. junija ob 17:30 »Konto X«. Izen. Znanje cene od 12 lir navzdol. — Torek, 30. junija: Zaprt.

Opera: Sobota, 27. junija ob 18:30 »Evgenij Onegin«. Izen. Znanje cene od 18 lir navzdol. — Nedelja, 28. junija ob 18:30 »Boccaccio«. Opera. Izen. Znanje cene od 18 lir navzdol. — Ponedeljek, 29. junija ob 18:30 »Madame Butterfly«. Izen. Cene od 20 lir navzdol. — Torek, 30. junija: Zaprt.

RADIO, Sobota, 27. junija, 7.30 Poročila v slovenščini — 8.15 Laka glasba. V odmoru (8.00) Napoved časa — 8.45 Poročila v italijanščini — 12.15 Koncert klasičnega tria, 12.35 Koncert komornega zbor. vodi dirigent D. M. Siljanec — 13. Napoved časa. Poročila v italijanščini — 13.15 Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini — 13.20 Leno pesmi od večera do danes. Orkester vodi dirigent Petrali — 14 Poročila v italijanščini — 14.15 Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Siljanec. —

Laka glasba — 14.45 Poročila v slovenščini — 15 Poročila v italijanščini — 17.10 Nove plošče Cetra — 18.55 Gospodinski predavanje v slovenščini — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Pisana glasba — 20 Napoved časa. Poročila v italijanščini — 20.30 Komatari dnevni dogodki v slovenščini — 20.30 Vojaški pesmi — 20.45 Lirčna privedev družbe E.I.A.R.: Ljubljani napoj. — Glasba Donizetti: V odmoru: Predavanje v slovenščini — Po operi: Poročila v italijanščini.

LEKARNE. Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarič, Sv. Jakoba trg 9, mr. Ramor, Miklošičeva cesta 20 in mr. Murmayer R., Sv. Petra cesta 78.

Iz Gorizije

V nedeljo, 14. junija so se zaključile letošnje novomašne slovesnosti v gorški nadškofiji. Praznovanje letošnjih osmerih novih maš so novomašniki razdelili na tri zaporedne nedelje. V nedeljo, 31. maja so bile tri, v nedeljo, 7. junija spet tri in v nedeljo 14. junija ostali dve. Med zadnjimi dvema je bila tudi nova maša v Skrilli, ki jo je daroval tamošnji domačin gosp. Vinko Črnigoj. Njegov dom ni bogat in ne kosat, ampak je skromna domačija, ki je bila pa v stanu, da je z božjo pomočjo vzgojila zelo krepko in številno družino, ki šteje še zdaj deset živih otrok, sedem sinov in tri hčere. Težko si je predstavljati neizmerno srečo, ki je polnila srce skrbnih staršev, ko so videli v nedeljo okrog svojega sina — božjega maziljenca zbran svoj zdrav in trden rod. Radost in hvalečnost staršev se je precepila na vso sosese in v nedeljo je vsa mala vas uživala v tihi, enotni duhovni sreči. Vse naselje je tonilo v zelenju in okrasju. Mlajev in slavalokov nič koliko. Novomašniku je pri slovesni vs. maši pridigal g. župnik Mirko Mazora. Ob številni asistenci duhovnikov je g. novomašnik, katerega je asistiral črniški dekan msgr. Lojze Navak, je s krepkim glasom pel svoje najslavnejše vs. opravilo. Številni cerkveni pevski zbor je prekosil samega sebe in podal s svojim ubranim petjem nekaj lepega, dovršenega.

Z Gorenjskega

V Poljanah nad škofjo Loko so že dni končali kamenite škarje za videmskim hlevom in desnim bregom potoka Ločevnice do pošte. Ko bo urejena še leva stran, bo vas pridobila na prostoru, lepoti in tudi v higieni in oziru.

Tri kuharske tečaje so imeli v Poljanah nad škofjo Loko. Vodila jih je gospa Abtova, ki je poučevala, kako se zaradi po vojni povzročenega racioniranja pripravljajo jedi na nov način. Tečaje je obiskovalo 42 žen in deklet.

Gad ga je pičil. V moravskih hribih je letos mnogo strupene golazni. Stari izkušeni ljudje vidijo v tem znake za dobro leto, kar pa menda še ni dognano. Desetletni Anton Peterka je nedaleč od doma na skali, razgreti od sonca, našel nekaj zvitega v svitek in opozoril svojo mater, ki je v bližini plela, na slepo živalico, s katero se je hotel igrati. Nenadoma pa je deček zakričal. Mati je prihitela prav, ko se je gad ovijal okrog dečkove roke, kamor ga je večkrat ugriznil. Dečka so hitro peljali k zdravniku, nato pa v bolnišnico, kjer so mu v zadnjem hipu rešili mlado življenje.

S Spodnjega Stajerskega

Umrli je v Mariboru upokojeni nadučitelj g. Martin Vrečko, star 67 let. Dolgo vrsto let je bil učitelj in šolski upravitelj v Šoštanju. V Ptuj je umrla Ljudmila Bratkovič.

Okrožne prosvetne voditeljice, ki so zbrane v tečaju v Gradcu, so te dni obiskale Spodnje Stajersko. V Mariboru so jih na kolodvoru slovesno sprejeli. Obiskale so vodstvo Domovinske zveze, kjer so jim razlagali nemške prosvetne naloge na Spodnjem Stajerskem. Ogledale so si mariborski muzej in pa okolico. Zvečer so imele predavanje o političnem stanju na Spodnjem Stajerskem, nato so se pa z vlakom odpeljale nazaj v Gradec.

Iz Srbije

Ustanovitev državne živinorejske postaje v Veliki Moštani. Radi uspešnejše izvedbe obveznega poljedelskega načrtnega gospodarstva v Srbiji, posebna zakonska odredba tudi določa, da mora imeti vsaka kmetija napram veličini zemljišča tudi obvezno število goveje živine. V ta namen so sedaj pričeli v Srbiji zelo pospeševati tudi živinorejo ter so v ta namen ustanovili posebno državno živinorejsko postajo v Veliki Moštani. Po zadnjih podatkih živinoreja v Srbiji ni bila močno razvita, ter so na njenem področju našli samo 4.820.000 glav živine letno. Novoustanovljena živinorejska postaja v Veliki Moštani bo predvsem, proučevala produktivne sposobnosti in ekonomske pogoje reje vseh vrst domače živine ter bo na podlagi proučevanja določala za posamezne kraje in pokrajine najprimernejše vrste domače živine. Postaja bo sama gojila najplemenitejše pasme ter bo plemensko živino oddajala kmetom na deželi. Postaja bo sama gojila najplemenitejše pasme ter bo plemensko živino oddajala kmetom na deželi. Postaja bo tudi proučevala primerno hrano za živino ter bo dajala tozadavne nasvete kmečkemu ljudstvu. Skrbela bo tudi za zidanje modernih hlevov, svinjakov in kurnikov in za pobiranje živinskih zvezljivih bolezni. Pri svojem delovanju se bo omenjena živinorejska postaja opirala predvsem na delovanje posameznih živinorejskih za drug.

Nemški finančni minister v Srbiji. Prejšnji teden se je mudil v Banatu in Srbiji nemški finančni minister grf Schwerin-Krosigk ter je obiskal in pregledal stanje posameznih postojank nemške varnostne službe v Belgradu, Senti, Velikem Bečkereku, Vrhu, Modocu, Veliki Kikindi, Paleju, Novi Kanjiži, Čoki, Užicu, Ivanjici, Ribnici, Bajini Bašti, Bačevcih, Sabcu, Zvorniku in Banji Koviljaci.

Zbiranje bakra v Banatu. Radi preskrbe vinogradnikov v okolici Velike Kikinde z modro galico, so tamošnji vinogradniki sami pričeli zbirati baker. Nabrane količine bakra so poslali v tovarno v Kruševac, ki ga je predelala v modro galico.

Občinski odbor v Trsteniku v Srbiji je sprejel nov občinski proračun, v katerem so tudi postavke, iz katerih bo občinsko uradništvo dobivalo stalno mesečno doklado na dosedanje plače od 200 do 600 dinarjev.

V Srbiji so imeli prejšnji teden dež, ki je dobro namočil vsa polja, posebno v žitornem Pomoravju.

Huda kazen za brezvestnega peka. Belgajski policijske oblasti so prejšnji teden ostro kaznovala tamošnjega peka Anastasa Trpkoviča, ki je moko, katero je dobil od prehranjevalnega urada prodajal po višjih cenah dalje, namesto, da bi jo oddajal svojim strankam. Kupec te moke je pa z njo hranil svoje svinje. Pek je bil kaznovan s kaznijo, ki jo določa uredba o izvajanju telesne kazni. Razen tega je dobil tudi še zaporno kazen. Sodišče mu je ob izreku te kazni obljubilo, da ga bo v ponovljenem primeru kaznovalo s smrtno kaznijo. Kupec moke je dobil zaporno kazen ter mora razen tega še plačati 300.000 dinarjev globe. Po prestani kazni bo odšel tudi na delo v koncentracijski taborišče.

Zet velikega Mogula

Romantično življenje angleškega pirata na Madagaskarju

Otok Madagaskar v Indijskem oceanu je bil v zadnjem desetletju leta 1600 pravo zavetišče morskim razbojnikom, ki so se semkaj zatekali z vseh delov morja na svetu. Mnogo so doživeli ti pirati, nekateri so bili po krivem obdolženi s tem naslovom, marsikateri so bili hrabri bojjevniki. Pa o vseh teh številnih morskih pustolovcih ne vemo dandanes skoraj nič, in nikjer ni ne znamenja ne imena o njih.

Najbolj čudovito življenje od t. m. n. množice piratov je brez dyoma imel Henry Avery, angleški domačin iz Devonshira. V oktobru leta 1695 je prišel na otoček Santa Maria poleg Madagaskarja. Pirati vseh plemen in narodnosti sveta so se razgledovali na obali in videli prihajati jadrnico »Fancy«, ladjo Averyjevo. Obrat je bil vse kraje, kjer je mogel nagrabiti kaj plena, tako Arabijo, pa Surat, Geddo, Rdeče morje, Hindostan, in povsod so se mu njegovi pohodi posrečili, da je imel na ladji že velikansko zbirko najrazličnejših dragotin, pa zlata, poleg najzibrančjega brašna. Avery se je vračal v spremstvu zasebne ladje Velikega Mogula, z ladjo »Gang-i-Sauak«, ki je bila pač največja ladja vse Indije. Na njej je bil sam radža in kraljevi princi in princeze in cvet harema iz Surata. Ta Averyjev prihod je bil zares kraljevski, njegovo bogastvo neprecenljivo in njegova sreča na višku. Zatorej ni bila le zgolj radovednost, da so se Averyjevi tovariši zbrali na obali in so tako nestrno pričakovali svojega elavnega tovariša-pirata.

Kakor iz »Tisoč in ene noči«

Čim je »Fancy« pristala in so se oglasili pozdravi s krova, je postalo vrvenje še hujše in vzkljanje še bolj divje. Jadrnica »Fancy« je bila spremenjena v pravljico iz »Tisoč in ene noči«, vse povsod se je vse lesketalo in blestelo od zlata in barv in pisanih, dragocenih preprog in svilenih tkanin. »Česa vsega si je nabasal ta preklicani Avery!« je šlo od ust do ust. Nato se je začela prava pravcata maskerada, pohod, ki ga je »vprizoril« Avery sebi v čast.

Najprej so spredaj vodili radžo, prince in vse orožstvo, ki so jim bili pirati odvzeli vsa dragocena, svilna, z zlatom pretkana in z demanti okrašena oblačila. Posebni slugi so nosili zaplenjeno bogatijo: dragulje, demante, zlato orožje, zlate zapetnice, prstane, vezene odeje, tančice, pregrinjala in so metali kvišku prgišča zlatnikov.

In Avery? Avery pa je bil kakor malik. Mogočno je sedel na pozlačenem prestolu. Sužnji so mu pahljali s pahljačami iz novejih peres in iz peres rajčic okrog glave. Obleden je bil v oblačila iz zlatih tkanin, svetil in lesketal se je ko kakor božanstvo. Na njegovi levi strani pa je sedela najlepša dragocenost od vsega, kar je privedel s seboj, in sicer ena od hčera Velikega Mogula, prava pravcata indijska princesa, ki si jo je Avery »silo« vzel za ženo.

Ko se je slavnostno navdušenje poglobilo, je Avery spregovoril:

»Tovariši,« je začel, »zvezda sreče mi je naklonjena. Podarila mi je vsega, česar si včasih niti v sanjah nisem mogel pozeleti. Imam največje zaklade sveta, imam največji zaklad lepote, tole princeso, in sem zdaj pravi zet Velikega Mogula. Zdaj sem končal z vsemi svojimi dogodivščinami in vam podarim tole svojo ladjo »Fancy«. Vsi ujetniki pa so svobodni in se naj vrnejo v svoje domove.«

Sreča je opoteča

Avery se je v prelepo indijsko princeso iz dna duše zagledal in mu je bila ona vse. S tem se je zameril svojim tovarišem, ki so se začeli oddaljevati od njega, dasi jim je prepustil več ko polovico dragocenega plena. Kar je imel od denarja in zlatnine, je zamenjal za dragulje, ki jih je laže spravil in shranil. Sklenil je, da bo živel samo za kraljico svojega srca.

Med tovariši pa je vrel. Začeli so moriti njegovo spremstvo in okolič in nekoč ponoči je pobrala smrt tudi prelepo princeso: puščica, ki jo je izstrelila nevidna roka, ji je prebodla srce.

Averyjeva žalost je bila tako neizmerna, da je sklenil, da zapusti to svoje življenje in se vrne v domovino. In zares se je skrivši vkrcal in odjadrjal, noseč s seboj edino, kar mu je ostalo: vrečo draguljev.

Čez nekaj let nato se je pojavil na Irskem plešast možakar z imenom Bridgeman. Prišel je v Anglijo, je potoval od mesta do mesta in se slednjič nastanil v Londonu. To velenje mesto je bilo tedaj polno najbolj pestrih zgodb o mogočnem in slavnem morskem razbojniku, o nekem Averyju... Nekega večera je bilo celo v gledališču vse navdušeno in je občinstvo gromko plo-

skalo igralcu, ki je v neki novi drami predstavljaval Averyja.

Bridgeman je po tej gledališki predstavi odpotoval iz Londona in taval dalje po deželi. Ves čas pa je imel okrog vratu obešeno vrečko demantov... Ščasoma ni imel ničesar drugega več, ko to vrečko. V hudi stiski je bil, čakata se je oglašala. Tedajci se je nekoč sešel z znanec iz mladih let, ki se je neznansko začudil:

»Kaj? Ti si, Avery?«

»Tako je.«

Bridgeman, to je bil Avery, mu je vse povedal. Znanec je koj zavohal dobro kupčijo. Dejal mu je: »Jaz z dragulji nimam kaj početi, a poznam nekaj bogatih trgovcev v Bristolu, ki ti jih bodo odkupili.«

Čez nekaj dni so prišli trgovci k Bridge-

»Slovenčeva« športna posvetovalnica

Olimpijske igre 1944 ali šele 1948? — Kratek opis kalifornijskega sloga skakanja — Plavalni predpisi za maturo

P. P., Lj. — Vprašujete, če še obstoja mednarodni olimpijski odbor in kakšne so njegove naloge v vojnem času. Odbor obstoja še vedno, njegovo delovanje pa je v vojnem času onemogočeno. V tem odboru so namreč zastopniki vseh narodov in razumljivo je, da so seje in kongresi sedaj, ko so meje zaprte, izključeni. Prihodnje olimpijske igre bi se morale vršiti l. 1944., država pa, ki bi naj igre organizirala, še ni odredjena. Težko verjetno se mi zdi, da bi mogli praznovati prijatelji olimpijske misli svoj mednarodni praznik že čez dve leti. Najbrž bodo olimpijske igre tudi l. 1944. odpadle, prihodnji termin pa bo l. 1948. V ostalem, v vojnem času ima mednarodni olimpijski odbor samo nalogo — čakanja.

S. R. — Ali je res, da je Jonny Weismüller obubožal in da je sedaj v nekem kopalisku za ključarja. O slavnem prvaku plavalnega športa že daljši čas nimamo poročil. Izključeno pa se zdi, da bi popolnoma obubožal. Jonny namreč ne spada med klavrsne aristokrate kipeca, ki bi znal samo plavati in nič drugega. Ko je končal s tekmovalno kariero, je napisal s svojim trenerjem Bacharachom izvrstno plavalno knjigo, za tem pa je odšel k filmu, kjer se je proslavil z vlogo Tarzana. Če je še pri filmu in kaj dela sedaj, o tem nimam pojma.

C. K., R. — V Vašem pismu o kegljanju ste mi stavili več vprašanj. Odgovoril bom samo na dve. Ali lahko pristevamo kegljanje med šport? Vsekakor! Saj gre vendar za razvedrilo, pri katerem je izurjenost v metanju krogle odločilnega pomena. Telesnovzgojna vrednost kegljanja sicer ni ravno obilna, je pa to udejstvovanje, ki nudi v prijetni družbi obilo razvedrila. Kegljanje je tudi zdravo, če se vrši na higijeničnem kegljišču in na »dobrem zraku« v kemiknem in moralnem smislu. In še glede krogle: v športnem kegljanju poznamo dve vrsti krogel; manjše imajo v premeru 16 cm in tehtajo od 2800 do 2850 gramov, večje pa merijo 16,5 cm in tehtajo 3050 do 3100 gramov.

V. N., Lj. — Zanimata se za kalifornijski slog skakanja v višino. Iz Vašega obširnega pisma je razvidno, da imate pravilne poglede na to lepo panogo lahke atletike. Zlasti mi je všeč Vaše poročilo, da se niste odločili za ta slog zaradi njegove impozantnosti, temveč zaradi tega, ker ste čutili, da vam leži. Tehniko kalifornijskega načina skakanja v višino ste opisali pravilno: od tal se odrinete z nogo, ki je ob strani prečke, se poženete kvišku, boke dvignete visoko, trup pa se nekako »nasloni« na prečko in se tako prevale na drugo stran. Nikar pa se ne trudite, da bi nad prečko ležali povsem vodoravno. To bo prišlo samo po sebi, ko boste dosegli še boljše uspehe. Cisto pravilno ste poučeni, da imenujejo kalifornijski način skakanja tudi »Osbornov slog«. To pa zaradi tega, ker je Amerikanec Osborne dosegel s to tehniko svoječasni svetovni rekord v višini 2,04 m.

J. M., Lj. — »Zadnjič sem čital atletske rezultate, katere morajo doseči norveški abiturienti za odlično, prav dobro, dobro... Zanimalo bi me, kakšne rezultate morajo doseči v plavanju za klasičnejšo odlično in prav dobro? Ne morem vam poسترchi z norveškimi predpisi športnega učenja načrta, ker o plavanju ne navajajo podrobnosti, pač pa lahko z nemškimi. Po nemškem učnem načrtu morajo znati vsi učenci s štirinajstim letom plavati. V najvišjih razredih srednjih šol pa nimajo posebnih plavalnih tekem, pač pa morajo imeti za maturo v rokah osnovno spričevalo iz reševalnega plavanja. Za doseg tega morajo maturanti obvladati naslednje: plavanje na 600 m v tekoči vodi ali 15 minut v stojčji; pri tem morajo plavati 200 m brbsto samo z nogami; skok v vodo z višine 1 do 2 metrov in plavanje pod vodo 17 m daleč; plavanje na 100 m v hlačah in srajci; razen tega mo-

mana-Averyju. Skrbno so pregledovali demante in druge dragulje. Pogodili so se za ceno in mu dali nekaj tisočakov kot aro, češ da prejme drugo, velikansko vsoto, čez nekaj dni — in so odšli z njegovo vrečko.

Avery je čakal. Minili so dnevi, tedni. Denar je splaknil, že mu je trda predla. Avery se je zatekel na sodišče in se skliceval na paragrafe. Trgovci so se oglasili in se mu v obraz zarežali.

»Paragrafi?« so se zakrohotali. »Dobro vemo, kdo ste, in se lahko mi sklicujemo na paragrafe! Takle star morsk razbojnik pač ne bo klical paragrafov na pomoč!«

To je bil njegov konec. Avery — razbojnik vseh razbojnikov, je naletel na še hujše razbojnike. Kakor je minila njegova slava, njegova ljubezen, tako je izgubil tudi vse bogastvo.

Henry Avery, morsk razbojnik, ki je bil lastnik najbolj razkošne ladje svojega časa in zet Velikega Mogula iz Indije, je v nekem zapuščenem koticu Anglije umrl od lakote in obupa...

(Corriere della Sera.)

rajo obvladati tudi ostale discipline reševalnega plavanja.

M. F. Lj. — Koliko znaša ženski svetovni rekord v teku na 100 m. Med vsemi Amaconkami, ki so se poskušale v tej za ženske hudo naporni športni disciplini, je bila najhitrejša Američanka Helen Stephens, l. 1936. je postavila svetovni rekord s časom 11,5 sek. Najhitrejša med Evropejkami pa je bila Poljakinja Walasiewicz, ki je bila za desetinko sekunde počasnejša.

B. V., C. — Ploske noge ste dobili, ker imate poklice, pri katerem morate biti ves dan na nogah. Vprašujete, če obstajajo v resnici posebne vaje, s katerimi se da nadloga odpraviti ali vsaj popraviti. O otrocih mi je znano, da si krepijo oboke na stopalih z ortopedičnimi vajami z lepim uspehom. V Vašem, pa tudi v vsakem drugem podobnem primeru pa je potreben posvet z zdravnikom. Najbrž vam bo oskrbel primerne vložke za obutev in vam bo lahko tudi kaj točnejšega povedal glede telovadnih vaj, za katere se zanimate.

G. S., Lj. — Radi bi vedeli, kako je s Planico, ali je res, da so skakalnice povečali in v kakšnem stanju je sedaj. Lanske jeseni so poročali, da bodo doskočišče poglobili in da bodo izboljšali prometne naprave ter postavili novo tribuno za častnike in sodnike. Doskočišče so dejansko poglobili tako, da je sedaj prostor za gledalce večji, verjetno pa je tudi, da bodo možni spet daljši skoki. Profila skakalnice pa niso spremenili in bo eventualna razlika v dolžini skokov le neznatna. V zadnji sezoni ni bilo v Planici skakalnih prireditev.

Z. S., Lj. — O Vašem 9 letnem sinku pišete, da je zelo obremenjen s šolo in zasebnimi urami, da ima le malo časa za razvedrilo pod vedrim nebom in vprašujete, koliko časa je neobhodno potrebno posvetiti igram in telesni vzgoji. Če hočete otroku dobro — in v to ne dvomim — mu dajte veliko prostosti. Tega ali onega se bo naučil lahko pozneje, kar pa je glede pravilne rasti in dobre telesne vzgoje v teh letih zamujeno, se ne da nikoli več nadoknaditi. Dovolj je sedenja v šoli, izvenšolsko učenje pa je treba omejiti na dve do tri ure tedensko. Vse ostali čas naj bo namenjen igram in otroškemu delu pod vedrim nebom. Svetujem vam, da odpoveste polovico privatnih ur!

Presenetljive zahteve v finskem mladinskem športu

Tek na kratke in na dolge proge dobiva v šoleki telesni vzgoji vedno večjo veljavo. Pred leti je imel še marsikdo predsodke pred napornimi mladinskimi gozdničnimi teki na dva ali tri kilometre, nedavno pa smo čitali, da zahtevajo pri zrelostnih izpitih v inozemstvu tudi telesno zmogljivost v teku na 10 km. Glede lahke atletike, pa tudi glede splošne telesne vzgoje bi lahko trdili, da so Fini med prvimi na svetu. Po »Suomen Urheilulehti« posnemamo, da zahtevajo od šolske mladine na Finskem za naše razmere nenavadno visoke uspehe v lahki atletiki, plavanju in smučanju.

Finski športni učni načrt zahteva od otrok pod 9. leti tek na 50 metrov v 11 sek., hitro hojo na 5 km v eni uri, smučanje na 3 km in plavanje. Za 10 in 11 letne otroke veljajo naslednje zahteve: tek na 50 metrov v 11 sek., vztrajni tek na 1000 metrov, smučanje na 3 km v 45 min. in vztrajno plavanje 15 minut. Naslednja dva letnika tekmuje v hitrem teku na 60 metrov (10 sek.) v gozdnem teku na km (15 min.) v smučanju na 6 km in plavanju na 50 metrov. Za 14 in 15 letne fantičke predvi-

devajo naslednje mere: tek na 100 metrov in 14 sek., gozdni tek na 5 km 25-30 min., smučanje na 10 km v 1 uri 20 min. in plavanje na 100 metrov.

Kakor vidimo, so zahteve v vztrajnem teku in smučanju zelo visoke. Presenetljivo za naše razmere je, da tečejo 15 letni fantički tudi na 5 km. Upoštevati pa moramo, da ima šport na Finskem že veliko tradicijo in da so zdravstvene razmere veliko ugodnejše kot pri drugih narodih. Brez dvoma pa je, da je pravilno, da zahtevajo od mladine, da se bavi z vsemi najvažnejšimi športi: s tekom, smučanjem, hitro hojo in plavanjem. Pri takem pojmovanju telesne vzgoje in zmogljivosti v letih dozorevanja ni čudno, da imajo Fini toliko uspešnih tekmovalcev v tekih na dolge proge in smučanju! Vse svet jih občuduje; kadar se pojavijo na mednarodnih tekmah.

Šport v kratkem

V teniškem dvoboju v Rimu so odpravili Italijani madžarske goste z izidom 5:1. Edino točko za Madžare je dosegel Asboth z zmago nad Cuccellijem.

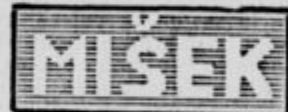
Rudolf Harbig je tekmoval na kratke proge. O naredniku-vodniku Harbigu čitamo, da se je udeležil atletske prireditve za prvenstvo Braunschweiga in zmagal na 100 m z 11,2 sek., na 200 metrov pa v 22,5 sek. Razen tega je sodeloval tudi v zmagovalni štafeti v teku na 4x100 m.

Tudi kraglasi prirejajo svoje mednarodne tekme. Iz Zagreba poročajo, da je nedavno tekmovala hrvatska reprezentanca proti madžarski. Zmagali so Madžari v razmerju 3:25:2951. Največ uspeha je imel na tem mednarodnem dvoboju hrvatski kegljač Kombol, ki je podrl 400 polen.

Gradjanski bo imel 28. in 29. t. m. v gosteh novega madžarskega nogometa prva WMFC Csepela. Prireditve, ki bo brez dvoma vzbudila veliko zanimanja, bo v Zagrebu.

80.000 gledalcev je prisostvovalo predzadnji nogometni tekmi za naslov nemškega državnega prvaka. V berlinskem stadionu so nastopili Dunajčani (Vienna) proti Berlinčanom (Blau-Weise). Vienna, v kateri se je prav posebno odlikoval nadobudni Decker, je podala boljše igre in zmagala s 3:2. Tako sta ostala samo še dva kandidata za nemško prvenstvo: Vienna in Schalke 04. Finalna tekma bo v nedeljo 5. julija v berlinskem olimpijskem stadionu.

Iz Finske poročajo o prvih letošnjih uspehih v lahki atletiki. Niklen je skočil v višino 1,90 m. Aarniala je zmagal v teku na 800 m v 1:58,3 min., na 3000 m pa je bil najhitrejši Sarkama v času 8:46,4 min. V metanju kopja je dosegel Yrjö Nikkanen 68,67 m.

88

detektiv

»Lej, Mišek!« je zavpil Kužek v najhujši grozi. »To so strahovi in eden se plazi proti nam!«

Ves nor od strahu, je začel Kužek streljati v to oživiljeno preprogo in preden je utegnil Mišek to preprečiti, je planil maček v kamin.

Ko se je dim razkadil, nista oba prijatelja videla drugega ko velikansko luknjo v preprogi.

»Tri sto zelenih!« je zavpil Kužek. »Izginil je!«

»To je bila sama halucinacija,« ga je pomiril Mišek.

»Pa naprej! Treba je najti zločince!«

A preden sta se utegnili špravititi na nadalnje zasledovanje, ju je vnovič nekaj prestrašilo.

»Mijaaav!« se je oglasilo iz peči.

»Le kaj — kaj bi to bilo?« je vprašal Mišek z drhtečim glasom.

»Ne vem, ampak pogledaj!« je bolj ju-naško odvrnil Kužek.

Brž brž se je splazil k peči in je vtaknil glavo v odprtino.

Zgodovinski razvoj naše obrtnosti

Zgodovina obrtnosti v naših krajih sega daleč nazaj v dobo Rimljanov ter nam viri poročajo o neki zadrugi kovačev v stari Emoni. Darni naši slovenski predniki so že poznali in izvrševali obrt. Platno in sukno, ki so si iz njega izdelovali obleke, so tkali sami doma. Poznali so tudi ostale obrte, n. pr. lončarstvo, ki je bilo zelo razširjeno. Slovani v najstarejši dobi niso imeli svojega kovanege denarja, temveč so zamenjavali razno blago za platno. Od tod misljenje, da je nastala beseda »plačati« in »platiš« od besede »platno«. Ze zgodaj so znali stari Slovani tesati ladje in tole ter so bili izvrstni tesarji in brodarji.

Zgodovina nam poroča, da so se naselili pri nas že v zgodnjem srednjem veku številni obrtniki, ki pa so bili Nemci. Cesar Karol Veliki je ukazal, da mora vsak velikaš, ki je dobil od njega v najem (leud) kako večje zemljišče, naseliti na njem do 30 obrtnikov; to so bili pozneje tudi vsi nemški škofje, grofi in ostalo plemstvo, ki se je naselilo pri nas. Iz obrtniških priseljevanj je nastalo v Avstriji mnogo mest in deloma tudi pri nas. Brziški škofje, ki so imeli svoja velika posestva na Gorenjskem, v Poljanski in Selški dolini, so privedli s seboj mnogo svojih rojakov. Škofja Loka, sedež brziških škofov, se je bavila zgolj z obrtom. Najstarejši obrtniki v naših krajih so bili baš na pristavah brziških škofov. Obrt se je razvijal po nemškem vzorcu ter se je zavaroval z bratovščinami, iz katerih so se razvile poznejše obrtne zadruge. Najstarejša poročila o naših obrtnih bratovščinah, odnosno združenjih imamo iz Škofje Loke.

Domači obrt je bil prvotno omejen na kmete, ki so ga izvrševali, kadar jih nista ovirala živinoreja in poljedelstvo. Kmetu je pomagala pri tem družina, ki se je od njega naučila obrta. Pozneje so dobila mesta in trgi izključno pravico za izvrševanje obrta ter je bila s tem uničena domača obrt-

nost na kmetih. Obrtniki so postali poseben stan z velikimi svoboščinami (privilegiji) in pravicami. Kmet ni smel več prosto kupčevati s svojimi izdelki. Le v ribniški dolini in kočevski okolici so smeli kmetje še izjemoma tržiti s svojimi lesnimi izdelki, zato pa je nastal večji dotok obrtnikov v mesta, kjer je pač bilo več imovitih prebivalcev. Tako nahajamo že v 13. in 14. stoletju zelo razvito obrtnost v Ljubljani, Celju, Mariboru in Goriziji. Kovaški obrt in izdelovanje žebeljev je bilo razširjeno zlasti na Gorenjskem: v Škofji Loki, Železnikih, Kamni gorici, Radovljici, Bohinju, na Jesenicah itd. Suknarstvo je bilo posebno razvito okoli Škofje Loke in v Savinjski dolini. Naš domači zgodovinar Valvazor nam poroča, da je bila ribniška »suha roba« razširjena že v 15. stoletju in še poprej. Isti zgodovinar našteva iz one dobe te vrste domače izdelke: lesene škafe, sklode, krožnike, majhen, vedra itd. — Mesto Lož je bilo prvotno rajhen trg z mnogimi usnjari in čevljarji. — Tudi Kamnik si je že v oni dobi služil mnogo denarja z izdelovanjem smodnika. Tamkaj pa se je nahajalo tudi več fužin, plavžev in brusilnic. Mesto je imelo celo svojega zlatarja, kar dovolj dokazuje blagostanje meščanstva v oni dobi, saj eta se celo v Ljubljani naselila prva zlatarja šele leta 1527. — Železo so obdelovali tudi v Logatcu, kjer sta bili dve fužini.

Razvoj obrtnišva so posebno pospeševale zadruge ali cehi, ki so nastali iz cerkvenih bratovščin. Take zadruge so imeli sprva v manjših mestih in trgih vsi obrtniki skupaj. Pozneje pa, ko se je število raznih obrtnikov vedno bolj množilo, so se tudi zadruge ločile po posrednih strokah in obrti ter so dobile posebne obrtne pravice in svoboščine. Nihče ni smel izvrševati obrta, kdor ni bil član kab obrtne zadruge. Zadruge so se posebno razvile v 15. stoletju. Iz one dobe so znane razen ljubljanskih obrtnih združb še zadruge v Kamniku (čevljarstva), v Novem mestu, Kranju, Ložu in Višnji gori (splošne obrtne zadruge). Zadruge so imele svojo lastno, premočno in nepremično imovino: gozdove, zemljišča, hiše, mlinske itd. Vsaka za-

druga je imela svoj zadrugi dom, kjer je bila shranjena zadruga skrinja. V tej trdni, po navadi močno okovani skrinji, so se hranile zadruge listine, na katerih so bile zapisane pravice in svoboščine obrtne zadruge. V zadrugi domu so se zbirali mojstri na posvetovanje. Tukaj je bilo navadno tudi prenočišče, »jespereg«, kjer so se oglašali potujoči pomočniki in čakali dela. Zadruga pravila so bila zelo stroga. Obrtna zadruga je sprejemala vajence, nadzorovala njihovo učenje in jih potrjevala za pomočnike. Ravnotako je zadruga nadzorovala tudi pomočnike in mojstre. Huda kazen je zadel mojstra, ki je izdeloval slabo blago in tako spravil svoj obrt v slab glas ali na kak drug način oskodoval svoje tovariše v zadrugi. Meetna gosposka, mestni sodnik in župan so nadzorovali mojstre in zadruge, njihov obrtni red, pazili na pošteno mero in težo, dolžali ceno izdelkom ter skrbeli za to, da zadruge niso preveč izrabljale svojih obrtnih pravic v škodo kupcev in odelmalcev. Obrtne zadruge ali cehi so bili velika pomoč in zaščita obrtnikov. Pospeševale so napredek obrta in dajale vsem obrtnikom pošten zaslužek.

Konec srednjega in začetek novega veka sta bila za naše obrtništvo zlata doba. Takrat je prišel do veljave pregovor: obrt ima zlato dno. Cesar Maksimilijan I. se je zamotal v drage in dolgotrajne vojne, ki so izsesavale njegove dežele. Po mestih in trgih plačevanje davkov ni bilo urejeno, zato pa se je navadila vsa davčna teža na kmetse posestnike. Polje ni moglo več rediti kmetov, zato so se zaradi grozeče lakote oprijeli obrta ter si z njim služili kruha po graščinah in samostanih. Tako se je pri nas spet razvil domači obrt. Lončarstvo je cvetelo na Gorenjskem, v Ribniški dolini, krškem okraju in v Beli krajini. Kočevski in ribniški krošnjari so še vedno kupčevali s svojimi lesnimi izdelki. Med Kranjem in Škofjo Loko se je razvilo sitarstvo. Na Gorenjskem je bil kot domači obrt zelo razširjeno pridelovanje platna in grobege sukna, mezla-na.

(Konec prihodnjic.)

Niklova Zala

SPISAL R. J. SKET

KRAJE. GODEC

238.

»Almir in Tresoglav pa ne bo,« zašepeta skrivnostno Stefan prijatelju na uho. Mirko pomaga z rameni in huda slutnja mu prešine srce. Šele ko sosed Strelec naznani, da je šla Almira z očetom Serajnikom in nevesto Zaliko pod Rožico, se pomirita Mirko in Stefan.

239.

»A Tresoglav?« vpraša Mirko. »Jaz ga nisem videl in me zanj tudi ne skrbi,« odvrne Strelec. »Tedad, ko sem oddal ključ od skrivnih vrat, ki vodijo v Svetnah v skrivni hodnik na Gradišču, sta bila samo Zala in Almira pri njem. Nato sem šel domov in iskal oni ključ, ki odpira železna vrata na Gradišču. Pa ga nisem dobil.

240.

Tudi Serajnik ga nima. V soboto zvečer je bil še v ključavnici. Ali nisi bil ti, Mirko, tisto noč na gradu in si potegnil ključ iz vrat? Čul sem o polnoči govoriti v kleti in nekdo je imenoval celo tvoje ime?« »Tega ključa nimam,« odgovori Mirko začuden. »Pa nič ne de; dam napraviti novega, saj je več kovačev tu.«

Sebastopolj nekdanj in danes

Krimski polotok ima za seboj že iz najstarejših dni zelo burno zgodovino. Kraji, ki so sami po sebi zelo lepi in bogati, so stalno privlačevali razne narode, ki so se borili za nadoblast nad njimi. Tako so bili v zgodovini gospodarij Krima: Grki, Rimljani, Bizantinci, Rusi, Genovežani, Tataři in Turki. Vsak od teh narodov je dajal Sebastopolju tudi svoje ime. Pod rusko oblast je prišel Sebastopolj v 18. stoletju za vladanja cesarice Katarine. Njena vnuka Aleksander I. in Nikolaj I. sta mesto, ki ga je leta 1784 zgradil Potemkin, močno utrdila. Uredila sta tudi pristanišče. Med krimsko vojno leta 1854 in 1855. je sebastopoljska trdnjava leto dni krepko odbijala združene napade francoske, angleške, turške in sardinjske vojske, ki so v bojih pred različnimi trdnjavijskimi pasovi pustile okoli 90.000 mrtvih in ranjenih vojakov. Ruska armada pa, ki je branila trdnjavo, je v istem času izgubila okoli 120.000 mož. Ruski vojski je tedaj poveljeval v sebastopoljski trdnjavi, za katero je izdelal načrte in tudi nadzoroval vsa utrjevalna dela ruski general Todleben, knez Muravjev.

Padec trdnjave leta 1855. je imel za Rusijo težke politične posledice. Rusija se je med drugim morala tudi povsem umakniti s Črnega morja. Čeprav je to svobodo na Črnem morju Rusija leta 1871 spet vstopavila, je padec Sebastopolja le pokazal, da tudi velike ruske rezerve niso neizčrpeljive. V tedanjih razmerah, ko prometne zveze še niso bile tako razvite kakor danes, so se morale velike armade peš premikati z enega položaja na drugega ter so morale dostikrat prekoračiti na tisoče in tisoče kilometrov, preden so prišle do sebastopoljskih utrd, kjer so se borili Rusi od Kavkaza do baltskih držav. Veliko vojakov je v tedanji vojni pokosila tudi kolera, ki je pričela razsajati v obleganem mestu.

Zanimivo je, da so tedanja vojna poročila vedno poročala o velikih izgubah svojega na-

sprotnika, medtem, ko so Rusi javljali, da je pri obrambi trdnjave padlo »samo nekaj kozakov«. Za prave izgube je javnost zvedela šele pozneje.

Po končani krimski vojni so mesto nanovo zgradili. Za nadaljnji razvoj Sebastopolja so bili dani vsi bistveni pogoji, kjer je bilo mesto glavno rusko vojno pristanišče na Črnem morju. V zgodovini se je Sebastopolj nato spet pojavil leta 1906 in je znan po vstaji ruskih mornarjev, v imenu katerih je njihov voditelj, poročnik Schmidt, zahteval od carja Nikolaja II. uvedbo ustavnega stanja in sklicanje ustavotvorne skupščine. Po petdnevni ostri borbi so vladi zveste čete premagale upornike dne 15. februarja 1905. Uporniki so se s svojim poveljnikom vkrcali na oklepno križarko »Potemkin«, ki se je pa pozneje ponesrečila.

(Europa — Hrv. poroč. služba.)

Naročajte »Slovenca«!

Iznajdljiva gospodinja

»Zakaj pa obehaš perilo nad posteljo svojega moža?«
»Ker tako močno smrči, da mi perilo čez noč posuši.«

Izredno zasedanje bolgarskega Sobraja

Bolgarska vlada je sklicala poslance na izredno zasedanje Sobraja, kateremu je predložila v razpravo in odobritev »elo vrsto važnih zakonskih osnutkov. V prvi vrsti je zakonski predlog, s katerim bo bolgarska vlada za dobo trajanja sedanje vojne določila kakim 150 živilskim proizvodom in ostalim izdelkom, ki so važni za ohranitev človeškega življenja, najvišjo dovoljeno ceno, ki je ne

bo smel nihče prekoračiti. Z drugo zakonsko osnovo bo pa bolgarska vlada plače svojega uradništva zravnila a sedanjimi cenami raznih življenjskih potrebščin ter jih bo zvišala od 15—20 odstotkov. Razen tega bo bolgarsko uradništvo tudi še prejemalo mesečno razne draginjske doklade v znesku 150—500 levov. Najvišje draginjske doklade bo dobilo nižje uradništvo. Za pokritje vseh izdatkov bo vlada najela dvemilijardno notranje posojilo. Razen omenjenih zakonskih osnutkov čaka na razpravo pred sobranjem še kakih 40 drugih, prav tako važnih zakonskih predlogov.

Malioglasi

V malih oglaših velja pri iskanju službe vsaka beseda L. 0,30, pri ženitovanjskih oglaših je beseda po L. 1,— pri vseh ostalih malih oglaših pa je beseda po L. 0,60. Davek se računa posebej. — Male oglase je treba plačati takoj pri naročilu.

Razno

Prevoze

v Italijansko in nemško — no opravlja strokovnjak. Vprašati: telef. št. 23-67.

Prodamo

Štedilnik

z bakrenim kotlom, dobro ohranjen, prodam. — Krakovska ulica 21.

Živali

Zrebec

lipicanski, lep, odraščen — naprodaj. Vprašati na naslov: Ana Lenarčič, Verd, pošta Vrhnika.

Berite

Slovenca
in oglašujte v njem!

Filatelija

Detaljno razprodam

po nizkih cenah kompletne zbirke znamk držav Belgije in Nizozemske. — Knjigarna Janez Dolžan, Ljubljana, Stritarjeva 6, tel. 44-24.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAF

Predstave ob delavnikih ob 16 in 18.15, ob nedeljah in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30

Globoka social. drama iz sodobnega življenja

Luči v megli

Fosco Giachetti, Lu'sa Ferida, Mariella Lotti
KINO MATICA — TEL. 22-41

Sijajna druž. komedija iz pariškega življenja

Glas srca

V gl. vl.: Armando Falconi, Paola Barbara
KINO UNION — TEL. 22-21

Maurice Chevalier v izvrstni zabavni filmski veselici

SMEJTE SE Z MENOJ

A. Lefaur, M. Glory, M. Simon
KINO SLOGA — TEL. 27-30

UMRLA NAM JE NAŠA DOBRA MAMA

ANA ŽITNIK roj. KOCJAN

POGREB NEPOZABNE DRAGE POKOJNICE BO V SOBOTO, DNE 27. JUNIJA, OB POL. 5. URI POPOLDNE Z ŽAL., KAPELE SV. JAKOBA, K SV. KRIZU. PRIPOROČAMO JO V MOLITEV IN BLAG SPOMIN.

LJUBLJANA, DNE 26. JUNIJA 1942.

ŽALUJOČI OSTALI.

Giovanni Verga:

2

Tone Nevolja

Da bi petolajša botro Dolginka, ji je govorila botra Venera Zuppidda: »Pomirite se sedaj, kajti pet let boste morali živeti, kot da je vaš sin umrl in ne mislite več na to.«

Vendar pa so v hiši pri nešplevem drevesu vedno mišili nanj, bodisi zaradi sklade, ki je vsak dan prihajala pod roke Dolginki, ko je pripravljala mizo, bodisi zaradi voza, ki ga je znal Tone napraviti boljše kot kdor koli na jadri vrvi, bodisi, ko je bilo treba zviti jadno vrvico, ki je bila napeta kot struna na gosli; ali pa ko je bilo treba močno nategniti dvojno vrvo, da bi rabil pri tem par volov. Med sopenjem in vzkliki — ohil oohil je ded govoril vmes: »Zdaj bi potrebovali Toneta,« ali pa: »Ali se vam ne zdi, da imam zapetje kot moj dečko?« — Medtem ko je udarjala mikalnica na statve — ena! dvel tril — je mati mislila na tisti bum bum stroja, ki ji je odnesel sina, ki ji je ostal v srcu v tisti omami in še ji je udarjal v prsih — ena! dvel tril

Ded pa je imel neke posebne izgovore, da je z njimi tolažil sebe in ostale: »Prav za prav pa bo nekoliko vojaške službe dobro delo temu dečku, ker je ob nedeljah rajiš nosil na sprehod obe svoji roki, namesto da bi si z njimi služil kruh.« Ali pa: »Ko bo okusil grenak kruh, ki ga drugje jedo, se ne bo več pritoževal nad mineštro, ki jo ima doma.«

Končno je iz Napolija dospelo prvo Tonetovo pismo, ki je razburkalo vso sosesčino. Pisal je, da vse ženske iz tistih krajev tam pometajo ceste s svilenimi krili, da je na obrežju lutkovno gledališče, da prodajajo kolače po dva novčiča take, kot jih je gospoda, da brez denarja ne moreš živeti in da ni bilo kot v Trezzi, kjer nisi

mogel drugače zapraviti krajcarja, kot da si šel v krčno pri »Santuzzi«.

»Posljam mu denarja, sladkosnedežu, da si bo kupil kolače!« je godrnjal gospodar Tone; »saj on ni tega kriv, tako je ustvarjen, ustvarjen je kot polenovka, ki bi zagrizla tudi zarjaveli žebelj. Če ga ne bi držal pri krstu na teh rokah, bi dejal, da mu je don Giammaria stavlil v usta sladkorja namesto soli.«

Ko je bila v pralnici tudi Sara botre Tudde, je »Rožičevka« ponavljala: »Gotovo! v svilo oblečene ženske so nalašč pričakovale Toneta, da bi si ga ukradle; kot da bi tam doh še nikdar ne videli bučmanov!«

Ostale so se od smeha prijemale za boka; in od tedaj naprej so ga zagrenjena dekleta zvala »bučman«.

Tone je bil poslal tudi svojo sliko, videla so jo vsa dekleta v pralnici, ker jo je Sara botre Tudde pod predpasnikom podajala iz roke v roko in Rožičevko je razganjala od ljubosumnosti. Bil je videti kot živi Arhangel Mihael, s tistimi nogami, položenimi na preprogo, in s tisto zaveso nad glavo, ki je bila prav taka, kot jo je imela Mati božja v Ognini; tako lep, ugajen in zlikan je bil, da ga ne bi več spoznala niti mati, ki ga je rodila; in uboga Dolginka se ni nasitila gledati preprogo in zaveso in tisti stebel, ob katerem je njen dečko stal strumno kot pribit, dotikajoč se z roko hrba lepega naslanjaja; zahvaljevala je Boga in svetnike, ki so postavili njenega sina na sredo vseh onih imenitnosti. Imela je sliko na predalni omari, pod steklenim zvoncec Dobrega Pastirja, h kateremu je molila Avemarije Zuppidda je mislila, da ima na predalni omari edinstven zaklad, medtem ko je imela sestra Mariangela Santuza drugo, prav tako sliko, in vsakdo jo je lahko videl; podaril ji jo je boter Marijan »Počasne« in imela jo je pribito na gostilniški mizi, zadaj za kozarci.

Toda čez nekaj časa je Tone vlovil prijatelja, ki je bil plemen in tedaj je na vso moč dal duška svojim pritožbam nad pasjim mornarskim življenjem, nad disciplino, nad predpostavljanimi, nad postanimi rižem in nad tesnimi čevlji. »Pismo, ki ni bilo vredno niti dvajsetih stotink za poštno znamko!« — je mrmral gospodar Tone. Dolginka se je hudovala nad tistimi ččkami, ki so bile videti kot zverženi trnki in ki niso mogle značiti ničesar dobrega.

Boštjanec je zmajeval z glavo in odmajeval z nikalno, ne, to ni bilo prav; če bi bil on na njegovem mestu, bi napisal vedno le vesele stvari, da bi se srca drugih smejala, na tisti papir tam — in verjel je vanj prest, ki je bil debel kot vilice za vesla — če ne zaradi drugega, vsaj iz usmiljenja do Dolginke, ki ni imela miru in se je zdela kot mačka, ki je izgubila mačkice.

Gospodar Tone je hodil skrivaj k lekarnarju, da bi mu prečital pismo in potem k don Giammariji, ki je bil nasprotno stranke, da bi tako čul obe plati zvona; ko se je prepričal, da je natančno tako napisano, je ponavljal z Boštjanecem in njegovo ženo:

»Saj Vam pravim da bi se ta dečko moral roditi bogat kakor sin gospodarja Cebule, da bi se čohal po trebuhu in nič ne delal!«

Medtem pa je bila letina revna in ribe je bilo treba prodajati napot zastoni, sedaj ko so se kristjani navadili jesti meso tudi ob petkih, kot bi bili pogani. V nameček niso roke, ki so ostale pri hiši, zadoščale več za ravnanje s dolinom in včasih je bilo treba najeti Menica della Locca, ali koga drugega. Kralj je tako uredil, da si je jemal mladence na naboru, ko so ti postali sposobni, da si služijo kruh; toda, dokler so bili v breme družini, jih je bilo treba rediti za vojsko; in bilo je treba misliti tudi na to, da je Mena vstopala v sedemnajsto leto in ko je hodila v cerkev, je že pritegovala nase poglede mladeničev.

»Mož je ogenj in žena je predivo: pride vrag in podpihuje.«

Zato je moral pomagati z vsemi štirimi, da je pehal naprej barko hiše pri nešplevem drevesu.

Gospodar Tone pa je, da bi pehal barko naprej, sklenil s stricem Križem, nazvanim »Leseni zvon«, kupčijo z volčjim bobom, ki naj bi ga kupil na up in potem prodal v Ripostu, kjer so tovorili neko ladjo iz Trsta, kot je to povedal boter Počasne.

Prav za prav je bil volčji bob nekoliko pokvarjen, toda v Trezzi ni bilo drugega in tisti prebrišane, ki je bil Leseni zvon, je pač vedel, da sta »Previdnost« brezkorisno razjedala sonce in voda, ko je bila privezana tam pod pralnico in ni služila k ničemu; zato se je trmasto delal neumnega: »Ah? ne izplača se Vam? pa ga pustite! Toda niti stotinke manj ne morem, pri moji veri! Ker dušo sem zapisal Bogu!« in zmajeval je z glavo, ki se je zares zdela kot zvok brez kemblija. Ta razgovor se je vril pri vratih cerkve v Ogninu, prvo nedeljo v septembru na Marijin praznik ob veliki udeležbi ljudi iz vseh bližnjih vasi; bil je tam tudi boter Avguštin, nazvan »Gosja noga« kateremu je s šalami uspelo, da sta se onadva pogodila na dve liri deset za mero, kar je bilo treba plačati v mesečnih obrokih. Stricu Križu se je vedno tako izteklo, da je moral prikimati z glavo, kot Pepček, ker je imel vražjo napako, da ni znal reči ne.

»Seveda! Vi ne znate reči ne, ko Vam je to v prid,« se je režal Gosja noga. »Vi ste kot ...« — in povedal mu je kot kdo.

Kot je Dolginka izvedela po večerji med pomnikom drugih o kupčiji z volčjim bobom, je začudeno obstala, kot da bi tisto veliko vsoto štiridesetih lir čutila v želodcu: foja ženske so ozko-srčne in gospodar Tone ji je moral razložiti: če bo šla kupčija po sreči, tedaj bo kruh za zimo tu in uhani za Meno in tudi Boštjan